

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี

โดย

นางสาวกนกวรรณ	โอภาสวรรณรัตน์	รหัสนิติ	57166010032
นางสาวกมลรัตน์	วงศ์แสงทิพย์	รหัสนิติ	57166010033
นางสาวจิรัชฌา	งามเลิศนัย	รหัสนิติ	57166010152
นางสาวฐิตารีย์	จารุเกษตรวิทย์	รหัสนิติ	57166010167
นายณัฐ	จารียานุกุล	รหัสนิติ	57166010042
นางสาวนครา	วงศ์สนิท	รหัสนิติ	57166010114
นางสาวภัทราภรณ์	สำเภาเงิน	รหัสนิติ	57166010062
นางสาวไรวินท์	ลียพัฒน์อนุพงศ์	รหัสนิติ	57166010069

อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจารย์ชัยวัชรพรหมจิตติพงศ์

รายงานการวิจัยฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของวิชา นจท 322 พื้นฐานการวิจัยด้านการท่องเที่ยว
ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี มีจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล สถานการณ์การท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล และเพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี โดยใช้ แบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดสาร และ แบบสอบถามนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน เป็นเครื่องมือ โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า การเดินทางของนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ มีความสนใจกิจกรรมดำน้ำชมปะการัง นิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวเป็นกลุ่มเพื่อน และนักท่องเที่ยวจะได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโซเชียลมีเดียมากที่สุด โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี ในทุกๆด้านอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านความดึงดูดใจ ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรมและด้านการจัดการ ซึ่งนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวในทุกๆด้านอยู่ในระดับปานกลาง และนักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าชุมชนมีส่วนร่วมในทุกๆด้านในระดับมาก

ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของเกาะเสม็ดสาร ทั้งด้านความสวยงามของทัศนียภาพ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย มีการพิจารณาปรับลดอัตราค่าบริการเรือโดยสารให้มีความเหมาะสมและไม่รู้สึกว่าราคาเกินมาตรฐาน เพิ่มการบริการระบบสาธารณสุข เช่น ห้องน้ำ

การจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร

Abstract

The Guideline of Coastal Tourism Management in Koh-SamaehSarn, Chonburi Province's purpose were 1) to study context of coastal tourism. 2) to study situation of coastal tourism. 3) to develop the guideline to manage coastal tourism at KohSamaesarn, Chonburi Province. Semi-structured interview was using for interview tourism management stakeholder at KohSamaesarn, and questionnaire was using for collecting data of 400 sample. Data were analyzed by using statistically program, statistical analyzed in term of Frequency, Percentage, Mean and standard deviation.

The results of the study were as follow: Purpose of tourists's travel havior were relaxing, interested in diving and snorkeling activities, mostly travel by private cars as group of friends, and tourist received information from social media the most. Tourist satisfied in the coastal tourism management KohSamaesarn, Chonburi Province. In high level in each part as the followings: attractions, ability to access, facilities, activities, and management. Tourist had opinions that effect from tourism to resources in every part was in medium level and tourist had opinion that community's stakeholder had paticipate in every part in high level.

Suggestions and guideline of coastal tourism management at KohSamaesarn, Chonburi Province include with increasing efficiency of public relations about KohSamaesarn, both of the beautiful scenic and tourism activities via social medias, consider suitably to discount passenger ship fare and not over the standard price, increase public health system such as toilet.

Tourism Management, Coastal Tourism, KohSamaesarn

ประกาศคุณูปการ

การวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง เกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี ดำเนินเสร็จไปได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาและความช่วยเหลือจากอาจารย์ชัยวัชรพรหมจิตติพงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิจัยที่คอยให้คำแนะนำ อบรมสั่งสอนในเรื่องต่างๆ อีกทั้งยังสละเวลาดูแลตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันเป็นประโยชน์ด้วยความเอาใจใส่ จนทำให้งานวิจัยเล่มนี้มีความสมบูรณ์ ทางคณะผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ โอกาสนี้ด้วย

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ประจำสาขาวิชาบัณฑิตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ได้ให้คำแนะนำ และข้อเสนอต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องอันเป็นประโยชน์ต่อวิจัยเล่มนี้อย่างยิ่ง

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.กฤติกา สายณะรัตน์ชัย อาจารย์ ดร.วิรงรอง ดวงใจ อาจารย์ ดร. อังสุมาลิน จำนงชอบ อาจารย์ อัญชัญต์ณทเทศ และอาจารย์ ดร.กึ่งกนก เสาวภาวงศ์ ที่ได้สละเวลารุณาให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย และให้คำแนะนำในการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้ให้สัมภาษณ์ทุกท่าน ที่ได้สละเวลาอันมีค่า และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ อันเป็นประโยชน์ต่อวิจัยเล่มนี้อย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณครอบครัวและคณะผู้วิจัยที่คอยให้การช่วยเหลือสนับสนุน ส่งเสริม กำลังใจอย่างดีเยี่ยมมาโดยตลอด

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	2
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	ขอบเขตของงานวิจัย.....	2
	กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
	แนวความคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.....	5
	แนวความคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	7
	แนวความคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวเขตทหาร.....	10
	แนวความคิดและทฤษฎีด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว.....	11
	แนวความคิดและทฤษฎีด้านความพึงพอใจ.....	14
	ทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	15
	ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ.....	21
	แนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	25
	แนวทางอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	27
	มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว.....	28
	วิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	30
	บริบทพื้นที่เกาะแสมสาร จังหวัดชลบุรี.....	35
3	วิธีการดำเนินการวิจัย.....	51
	การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง.....	51
	การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า.....	52
	ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ.....	54
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
บริบททางการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี.....	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ สถานการณ์การท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี.....	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์.....	69
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	72
สรุปผล.....	73
อภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัด ชลบุรี.....	76
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	83
ภาคผนวก ก.....	85
ภาคผนวก ข.....	87
ภาคผนวก ค.....	89
ภาคผนวก ง.....	96
ภาคผนวก จ.....	101
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	104

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตารางข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ.....	59
2	ตารางข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ.....	59
3	ตารางข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับการศึกษา.....	60
4	ตารางข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ.....	60
5	ตารางข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	61
6	ตารางข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามวัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง.....	61
7	ตารางข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกิจกรรมที่สนใจ.....	62
8	ตารางข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวนครั้งที่เดินทางมายังเกาะเสมสาร.....	62
9	ตารางข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว.....	63
10	ตารางข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามช่องทางที่ได้รับข้อมูลของเกาะเสมสาร.....	63
11	ตารางข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามวิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว.....	64
12	ตารางข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสมสารด้านความตั้งใจ.....	64
13	ตารางข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสมสารด้านความสามารถในการเข้าถึง.....	65
14	ตารางข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสมสารด้านสิ่งอำนวยความสะดวก.....	65
15	ตารางข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสมสารด้านกิจกรรม.....	66
16	ตารางข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสมสารด้านการจัดการ.....	66
17	ตารางข้อมูลผลกระทบทางการท่องเที่ยว.....	67
18	ตารางข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	68

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2 หาดลูกกลม เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบจังหวัดชลบุรี.....	35
3 จุดชมวิวหาดลูกกลม เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบจังหวัดชลบุรี.....	35
4 พื้นที่ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี รวม 9 เกาะ.....	36
5 ป่าชายเลน เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี.....	37
6 ปะการังบริเวณหาดเทียน เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี.....	38
7 ปลาการ์ตูนที่อาศัยอยู่บริเวณปะการังบริเวณหาดเทียน เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี.....	38
8 เม่นทะเล เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี.....	39
9 สาหร่ายเห็ดหูหนู.....	40
10 สาหร่ายทุ่น.....	41
11 สาหร่ายใบมะกรูด.....	41
12 หญ้าคาทะเล.....	42
13 หญ้าใบมะกรูดแคะ.....	42
14 หญ้าใบมะกรูด.....	43
15 หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย.....	43
16 หอยจุกพราหมณ์.....	44
17 หอยมือเสือ.....	45
18 ซากวาฬบรูด้าที่เกยตื้นบริเวณหาดเตย.....	46
19 ชิ้นส่วนกระดูกวาฬบรูด้า เกาะแสมสาร.....	46
20 กบเขาหลังทอง.....	47
21 จิ้งเหลน.....	49
22 ตุ๊กแก.....	49
23 นกนางนวลแกลบท้ายทอยดำ.....	50
24 นกกระแตแต้แว๊ด.....	50

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในปัจจุบันหลากหลายประเทศเริ่มมีมุมมองต่อการท่องเที่ยวแบบมวลชน หรือ Mass Tourism แบบเดิมว่า เป็นการท่องเที่ยวที่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างขาดความระมัดระวัง ก่อให้เกิดผลกระทบและปัญหาต่อสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว จึงเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นมากกว่าการพักผ่อนหย่อนใจ จนก่อให้เกิดเป็นกระแสการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่มีแนวโน้มมุ่งเน้นการเดินทางท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นักท่องเที่ยวหันมาให้ความสนใจกับกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ (TAT Review, 2556) ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ (IUCN) ที่ให้คำนิยามไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น ช่วยส่งเสริมให้เกิดสำนึกรับผิดชอบท่องเที่ยวอย่างระมัดระวัง เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อมน้อยที่สุด รวมทั้งชื่นชมต่อวัฒนธรรมและความหลากหลายของพื้นที่ สนับสนุนภารกิจงานอนุรักษ์ของชาวบ้าน เพื่อประโยชน์ที่ยั่งยืนแก่คนในชุมชน โดยเปิดให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (พิชชาภา ศุภวัฒน์กุล, 2558)

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือ Sustainable Tourism โดยมีการคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด การพัฒนาการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงมิติทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมนี้ จึงเป็นรูปแบบหนึ่งในการใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างมีคุณค่า และอยู่ในขอบเขต หรือศักยภาพที่แหล่งท่องเที่ยว หรือทรัพยากรจะสามารถรองรับและคืนสู่สภาพปกติได้ โดยการคำนึงถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 4 ด้าน คือ

- 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น
- 2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม
- 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง

4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและคนในท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องในการคิดวางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ

พื้นที่เกาะเสม็ดในปัจจุบัน ก็เป็นสถานที่หนึ่งซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จากวัตถุประสงค์เริ่มแรกของกองทัพเรือในการขอคืนพื้นที่จากประชาชน คือ การนำพื้นที่มาใช้เพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเกาะเสม็ดเป็น 1 ใน 9 เกาะของโครงการฯ และเป็นเกาะที่ใหญ่ที่สุด จึงเปิดให้เป็นแหล่งเรียนรู้และท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตามแนวทางของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่ทรงต้องการให้เยาวชนได้ศึกษาธรรมชาติโดยใกล้ชิดกับธรรมชาติมากที่สุด นอกจากนั้นแล้วยังเป็นการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติให้กับเยาวชน เพื่อให้มีใจในการอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างแท้จริงด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะเสม็ด โดยศึกษาถึงบริบทของทรัพยากรทางการท่องเที่ยว สถานการณ์ และการจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ตลอดจนปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาพัฒนาเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะเสม็ดให้เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวทางทะเลเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี
3. เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยจะได้รับผลการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของพื้นที่และสถานการณ์การท่องเที่ยวปัจจุบันของเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี และนำผลการศึกษาดังกล่าว มาเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะเสม็ดที่มีประสิทธิภาพต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ พื้นที่ในแนวเขตเกาะเสม็ด อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี
2. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัยในครั้งนี้ได้เลือกศึกษาถึงบริเวณแหล่งท่องเที่ยว เกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี โดยศึกษาในเรื่องต่างๆ ดังนี้
  - 2.1 ศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี
  - 2.2 ศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี

3.ขอบเขตด้านเวลาใช้เวลาในการศึกษาวิจัย 3 เดือนเริ่มตั้งแต่เดือนกันยายน-พฤศจิกายน พ.ศ. 2559

4.ขอบเขตด้านประชากร

4.1 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

4.2 ประชาชนในพื้นที่เกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

4.3 ภาครัฐ

4.3.1 เจ้าหน้าที่หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือกองเรือยุทธการ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

4.3.2 เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1.บริบททางการท่องเที่ยว หมายถึง สภาพแวดล้อมทั่วไปของพื้นที่ เช่น ที่ตั้ง ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรทางธรรมชาติ

2.สถานการณ์ปัจจุบันของการท่องเที่ยว หมายถึง การศึกษาการจัดการของแหล่งท่องเที่ยว ปัญหาจากการจัดการ ผลกระทบต่อทรัพยากร ผลกระทบต่อนักท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ความคิดเห็นและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการจัดการที่มีอยู่ในปัจจุบัน

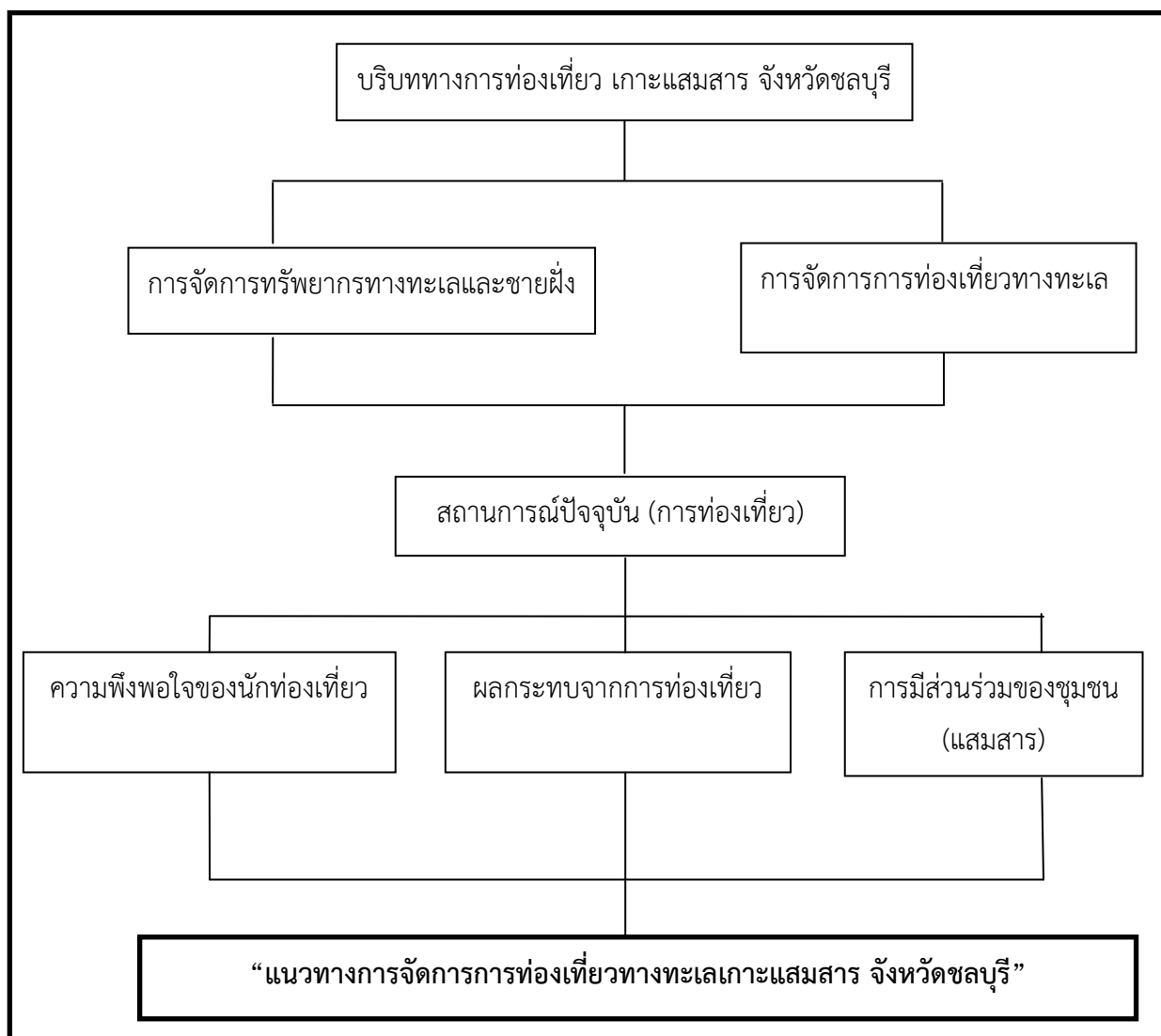
3.การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่สร้างการรบกวนหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพันธุ์ และสัตว์ป่า

4.การท่องเที่ยวทางทะเล หมายถึง การเดินทางไปยังทะเลบริเวณเกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี เพื่อการศึกษา ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ โดยมีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว ผ่านการถ่ายทอดจากประสบการณ์ ป้ายสื่อความหมาย และกิจกรรมต่างๆ

5.การจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการทำงานหรือกิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวที่คนในองค์กรร่วมกันทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการพัฒนา ดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว แลกเปลี่ยนความรู้และนำความรู้ไปใช้ ติดตามผล และประเมินผล เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพภายในเกาะเสม็ดสาร

6.พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง การประพฤติกหรือปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยวในขณะที่เดินทางท่องเที่ยว อาจจะเป็นคำพูด การกระทำ สีหน้า หรือท่าทาง เช่น การเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว ถ่ายรูป รับประทานอาหาร และความคิดเห็น รวมถึงความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

- 1.แนวความคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 2.แนวความคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 3.แนวความคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวในเขตทหาร
- 4.แนวความคิดและทฤษฎีด้านพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยว
- 5.แนวความคิดและทฤษฎีด้านความพึงพอใจ
- 6.ทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 7.ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ
- 8.แนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 9.แนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 10.มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว
- 11.ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 12.บริบทพื้นที่เกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี

1.แนวความคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (World Tourism Organization, 1997)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า หมายถึง การท่องเที่ยวของกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ แต่มีผลกระทบทางลบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดอย่างยั่งยืนยาว

1.2 แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2542) สามารถพิจารณาได้จากองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1.2.1 การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.2.2 การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน

1.2.3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว

1.2.4 การประสานความต้องการทางเศรษฐกิจ การคงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1.3 หลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (อุซาวดี พูลพิพัฒน์, 2545)

1.3.1 การอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) ทั้งในส่วนที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมเป็นสิ่งสำคัญและเน้นการทำธุรกิจในระยะยาว

1.3.2 การลดการบริโภคที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste) จะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเป็นการเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

1.3.3 การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ (Maintaining Diversity) สังคม และวัฒนธรรม จะช่วยขยายฐานของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในอนาคต

1.3.4 การประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning) เข้ากับกรอบแผนกลยุทธ์การพัฒนาแห่งชาติ การพัฒนาท้องถิ่น และการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยว

1.3.5 การท่องเที่ยวที่รองรับกิจกรรมในท้องถิ่น (Supporting Local Economic) โดยคำนึงถึงราคาและพัฒนาคุณค่าของสิ่งแวดล้อมไว้ ไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันสิ่งแวดล้อมไม่ให้อีกทำลายอีกด้วย

1.3.6 เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (Involving Local Communities) ในด้านการจัดการผลตอบแทนของประชาชน และสิ่งแวดล้อมเพื่อช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและการจัดการการท่องเที่ยว

1.3.7 การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง (Consulting Stakeholders and the Public) เพื่อลดข้อขัดแย้งและร่วมแก้ปัญหา

1.3.8 เป็นการฝึกอบรมบุคลากร (Training Staff) โดยสอดแทรกแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่บุคลากรท้องถิ่นทุกระดับ เพื่อยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

1.3.9 ข้อมูลข่าวสารที่สื่อให้กับนักท่องเที่ยว โดยมุ่งสร้างความเข้าใจในการเคารพต่อธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly) อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง

1.3.10 การวิจัยและติดตามผล (Undertaking Research) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ไขที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

1.4 ลักษณะของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (อุษาวดี พูลพิพัฒน์ผล, 2545)

1.4.1 เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง หมายถึงความต่อเนื่องทรัพยากรธรรมชาติและ ความต่อเนื่องของวัฒนธรรม ซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว สามารถมอบประสบการณ์นันทนาการที่ดีแก่นักท่องเที่ยวได้

1.4.2 เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ หมายถึง การเน้นคุณภาพของ 3 ส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์นันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

1.4.3 เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล หมายถึง ความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น และขีดความสามารถของทรัพยากร

2. แนวความคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากช่วงเวลาที่ผ่านมามีแนวความคิดที่พยายามหาศัพท์ภาษาไทยแทนคำว่า “Ecotourism” มากมายหลายคำ เช่น นิเวศสัญจร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ต่อมา ราชบัณฑิตยสถานพิจารณาบัญญัติศัพท์ที่เหมาะสมเป็นภาษาไทย คือคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เพื่อที่จะให้เข้าใจและเป็นแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกันทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นานาประเทศให้ความสำคัญ เพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศและนานาชาติ ตามหลักปรัชญาสากลว่าด้วยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน (Environmentally Sustainable Development) โดยให้ความสำคัญต่อการศึกษาหรือการเรียนรู้ เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์มากกว่าการจัดการเพื่อลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวและให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจเท่านั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสิ่งแวดล้อม และให้การศึกษแก่นักท่องเที่ยว

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ดร.รชนี เอมพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส (2539) ได้รวบรวมความหมายและแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากบุคคลต่างๆ ไว้ดังนี้

Hectorceballos-Lascurain ซึ่งเป็นบุคคลแรกที่กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพันธุ์ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

Elizabeth Boo เป็นผู้ทีคลุกคลีกับงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลาติน อเมริกา และหมู่เกาะแคริบเบียน พร้อมกับเขียนรายงานเรื่อง "Eco-tourism: The Potentials and Pitfalls" ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า การท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนหรือท้องถิ่น และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

ในส่วนของ The Ecotourism Society ซึ่งเป็นองค์กรภาคเอกชนที่มีบทบาทโดยตรงเกี่ยวกับการศึกษาวางแผน และเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในช่วงแรกว่า เป็นการเดินทางไปเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และธรรมชาติด้วยความระมัดระวัง ไม่ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ ในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่เป็นประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่น และส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นด้วย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้ให้ความหมายถึงการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ให้ความหมายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีการให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องและให้ชุมชนท้องถิ่น และสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

ราฟบุคเคย์ (Raff Buckley, 1992) อ้างใน สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 นิยามว่า คือการท่องเที่ยวที่ถูกจัดการดูแลอย่างยั่งยืน อยู่บนพื้นฐานของธรรมชาติ มีการศึกษาด้านการเรียนรู้วัฒนธรรม หรือสิ่งแวดล้อมเอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ และสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว

จากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้รวบรวมมา สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว เพื่อความเพลิดเพลิน เรียนรู้ เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตของคนในชุมชนอย่างมีความรับผิดชอบ และเอื้อประโยชน์ให้แก่ชุมชน เช่น การสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยมีการให้ความรู้แก่ทุกฝ่าย ทั้งนักท่องเที่ยว ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

2.2 สาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ศูนย์วิจัยป่าไม้ (2538) ได้สรุปสาระสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้

2.2.1 แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติ ที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเป็นหลัก อาจารย์รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ด้วย

2.2.2 ควรเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม

2.2.3 เน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ได้รับประสบการณ์ และการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติโดยตรง อีกทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

2.2.4 เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นผลดีต่อธรรมชาติ อีกทั้งยังเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.2.5 มุ่งเน้นคุณค่าลักษณะเด่นของธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นเอกลักษณ์เอดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ปราศจากการเสริมแต่ง เพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก

จากที่กล่าวมาข้างต้น ได้สะท้อนภาพของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้อย่างชัดเจน ว่าเป็นการท่องเที่ยวและการพัฒนาไปพร้อมๆกัน โดยเฉพาะการพัฒนาจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวให้มีความตระหนักในการรักษาสิ่งแวดล้อม

2.3 องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการดังนี้

2.3.1 องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติอันมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมทั้งแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ

2.3.2 องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและจำกัดมลพิษ ภาวะและควบคุมอย่างมีขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการแบบยั่งยืน

2.3.3 องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ โดยมีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

2.3.4 องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนคนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง ให้มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติตามแผน ได้รับประโยชน์ติดตามตรวจสอบ ตลอดจนร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว อันก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น เป็นการกระจายรายได้ ยกระดับคุณภาพชีวิต และเกิดผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย

ดร.รชนี เอมพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาส (2539) กล่าวว่า โดยทั่วไปการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่ยังดำรงไว้ซึ่งสภาพดั้งเดิมของระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2. นักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ จะต้องมียุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติสามารถจำแนกได้ 4 ประเภทคือ

2.1 นักท่องเที่ยวแบบห้วงกะทิ ที่ให้ความสำคัญในการศึกษาค้นคว้าขณะที่เที่ยวชมธรรมชาติ

2.2 นักท่องเที่ยวที่เน้นเจาะจงไปที่สถานที่เที่ยวเฉพาะ โดยเฉพาะ เพื่อจะได้อะไรและเข้าใจในธรรมชาติรวมถึงประเพณีท้องถิ่น

2.3 นักท่องเที่ยวที่ชอบไปสถานที่แปลกๆ ที่ไม่เคยไปมาก่อน

2.4 นักท่องเที่ยวที่บังเอิญต้องไปชมธรรมชาติเพราะเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมท่องเที่ยวที่ตนเองได้เลือกไป

3. แนวความคิดและทฤษฎีด้านการท่องเที่ยวเขตทหาร

การท่องเที่ยวในเขตทหารไม่ได้ระบุไว้แน่ชัดว่าเกิดขึ้นเมื่อใด แต่กิจกรรมอดีตอันยาวนานอยู่กับหน่วยทหารมานับตั้งแต่วันแรกที่ได้มีการเปิดประตูค่าย หรือเปิดพื้นที่ทหารให้ประชาชนเดินทางเข้าไปเยี่ยมชม โดยกิจกรรมที่เกิดขึ้นมีรูปแบบดังนี้ (ปวีริศ แจ่มสว่าง, 2552)

1. การเยี่ยมชมทหารที่ปฏิบัติราชการตามแนวชายแดน และนำเครื่องอุปโภคบริโภคไปมอบให้ทหารเหล่านั้น ผู้ที่ไปจึงมีโอกาสได้เห็นถึงความเป็นอยู่ของทหาร ฐานปฏิบัติการ และสภาพที่แท้จริงของสนามรบ อันก่อให้เกิดความประทับใจ เห็นใจ และต้องการสนับสนุนช่วยเหลือทหารในแนวหน้า

2. กิจกรรมงานวันพร้อมญาติทหารใหม่ที่อนุญาตให้ครอบครัวของทหารกองประจำการ (ทหารเกณฑ์) เข้าเยี่ยม และรับบุตรหลานที่เป็นทหารใหม่กลับบ้านหลังจากฝึกเรียบร้อยจึงทำให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ภายในค่าย

3. การนำเยาวชนจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ไปจัดกิจกรรมค่ายพักแรม กิจกรรมรับน้องใหม่ หรือการนำบุคลากรจากองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนไปจัดฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ และกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์ภายในองค์กร จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่าทหารมีความเกี่ยวข้องกับภารกิจที่เกี่ยวเนื่องได้จากการเดินทางไปเยือนตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ มีกิจกรรมให้เข้าร่วมอบรมพัฒนาศักยภาพของตนพร้อมกับได้รับความรู้ เมื่อปี 2540 เกิดช่วงวิกฤตเศรษฐกิจถดถอยรัฐบาลจึงจะประกาศให้ทุกหน่วยงานส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อเศรษฐกิจของชาติได้เกิดการหมุนเวียนทางการเงินมากขึ้น ในปี 2541-2542 เป็นปีส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย เน้นให้ชาวต่างชาติเข้ามาเที่ยวในประเทศไทย เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจรายได้เข้าประเทศ ดังนั้นเพื่อเป็นการตอบสนองนโยบายรัฐ กระทรวงกลาโหมจึงได้มอบหมายให้ทุกเหล่าทัพ เปิดพื้นที่หน่วยทหารในความรับผิดชอบทั่วประเทศ ให้ประชาชนสามารถเข้าไปท่องเที่ยว ตลอดจนพักผ่อนหย่อนใจ และเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพได้ (สำนักงานการท่องเที่ยวกองทัพบก, 2544) กล่าวโดยสรุป ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้พัฒนาขึ้นอย่างมาก จึงเกิดการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่เพื่อดึงดูดผู้คนให้มาเยือน ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ สร้างรายได้ การท่องเที่ยวในเขตทหารนั้นมีความหลากหลาย และแตกต่างจากการท่องเที่ยวประเภทอื่น เริ่มตั้งแต่การเดินทางไปเยี่ยมเยือน การอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ท่องเที่ยวหรือพื้นที่ทำกิจกรรม มีการผจญภัย แหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ที่รวมไว้ในที่เดียวกัน เป็นการรวมองค์ประกอบที่ทำให้เกิดเป็นกิจกรรมเพื่อการพักผ่อน หากความรู้และสร้างประสบการณ์ให้แก่นักท่องเที่ยว โดยมีทหารคอยดูแลอย่างเข้มงวด รวมถึงการมีผู้เชี่ยวชาญดูแลในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ได้จัดขึ้นในพื้นที่

4. แนวความคิดและทฤษฎีด้านพฤติกรรมกรการท่องเที่ยว

ดารา ทีปะปาล (2542) ผู้บริโภค หมายถึง บุคคลใดๆ ที่มีเกี่ยวข้องกับกิจกรรมอันเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค ซึ่งเป็นผู้ซื้อสินค้าและบริการใดๆ ก็ได้ที่ไม่จำกัดร้านค้าและบริษัท เพื่อนำไปบริโภคหรืออุปโภคสำหรับตนเองและครัวเรือน ได้แก่ ผู้บริโภคต้องเป็นผู้มีความต้องการ (Needs) ผู้บริโภคต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจซื้อ (Purchasing Power) มีพฤติกรรมการซื้อ (Purchasing Behavior) มีพฤติกรรมการบริโภค (Consumption Behavior)

4.1 ความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค

ศุภร เสรีรัตน์ (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การกระทำต่างๆ เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดหาให้ได้มาซึ่งการบริโภค และการจับจ่ายใช้สอยซึ่งสินค้าและบริการ รวมทั้งกระบวนการตัดสินใจที่เกิดขึ้นทั้งก่อนและหลังการกระทำดังกล่าวด้วย

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) ได้ให้ความหมายไว้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง พฤติกรรมซึ่งผู้บริโภคทำการค้นหา (Searching) การซื้อ (Purchasing) การใช้ (Using) การประเมินผล (Evaluating) และการใช้จ่าย (Disposing) ในผลิตภัณฑ์และบริการ โดยคาดว่าตอบสนองความต้องการของเขา หรืออาจหมายถึงกระบวนการตัดสินใจและลักษณะกิจกรรมของแต่ละบุคคลเมื่อทำการประเมินผล การจัดหา การใช้ และค่าใช้จ่าย เกี่ยวกับสินค้าและบริการ

สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ หรือปฏิกริยาต่างๆ ที่มนุษย์แสดงออกมาภายนอกที่สามารถสังเกตเห็นได้ เช่น การเดิน การพูด รวมทั้งปฏิกริยาที่อยู่ภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ เช่น ความคิด ความสนใจ ความชอบ

4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว

4.2.1 ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ

1) อายุ เมื่อมีอายุมากขึ้นเวลาสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อนจะน้อยลง เนื่องจากภาระหน้าที่การงานและครอบครัว จนเมื่อลูกๆ เติบโตขึ้นและแยกครอบครัวออกไป จนถึงเวลาเกษียณอายุจึงจะมีเวลาสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อนมากขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยวที่อายุน้อย มักจะเลือกท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแบบผจญภัย ในขณะที่นักท่องเที่ยวที่มีอายุมาก มักจะเลือกท่องเที่ยวในที่ไกลๆ

2) รายได้ มีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว กล่าวคือ เมื่อรายได้สูงขึ้นก็จะมีเงินเหลือพอที่จะใช้จ่ายสำหรับการท่องเที่ยวมากขึ้น

3) เพศ ความแตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิงในด้านการท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย

4) การศึกษา เมื่อบุคคลมีระดับการศึกษาสูงขึ้น ก็จะนิยมเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านรายได้ เพราะวาระดับการศึกษาที่สูงขึ้นทำให้มีโอกาสประกอบอาชีพที่สามารถสร้างรายได้มากขึ้น

4.2.2 ปัจจัยภายใน

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดใจให้ผู้คนเดินทางมาเยือนท้องถิ่นในประเทศนั้นๆ จะมีสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น รวมทั้งเทศกาล งานประเพณีประจำปีที่มีอยู่ในท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

ก. ประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ วนอุทยาน สวนรุกชาติ ทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ เป็นต้น

ข. ประเภทศาสนสถาน โบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีหรือศาสนา ได้แก่ โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน กำแพงเมือง และอนุสรณ์สถาน เป็นต้น

ค. ประเภทวัฒนธรรม ศิลปะ ประเพณี กิจกรรม และวิถีชีวิตชุมชน

2) ความปลอดภัย (Security) ในการตัดสินใจเลือกจุดหมายการเดินทางท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะคำนึงถึงความปลอดภัยต่อชีวิต และทรัพย์สินเป็นประการสำคัญซึ่งมาตรการรักษาความปลอดภัยจึงต้องมีประสิทธิภาพและทั่วถึงทุกแหล่งท่องเที่ยว

3) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) ประกอบด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกหลัก เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ถนน สะพาน สถานีรถโดยสาร สถานีรถไฟ สนามบิน ท่าเรือ ระบบการสื่อสารที่ทันสมัย โดยปกติแล้ว ภาครัฐจะเป็นผู้ลงทุนจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกสบายให้กับประชาชนในท้องถิ่น หรือหากเป็นการลงทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ประชาชนในท้องถิ่นก็เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์อย่างถาวร

4) สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) เป็นสถานที่หรือบริการ ที่ส่วนใหญ่ภาคเอกชนจะเป็นผู้จัดหาไว้บริการแก่นักท่องเที่ยวในรูปของการประกอบธุรกิจ แต่ก็มีบริการของรัฐบาลอยู่ในบางส่วนด้วย ดังนี้

ก. การคมนาคม เมื่อผู้ซื้อเดินทางมาซื้อบริการถึงที่ผลิต การคมนาคมทั้งจากต่างประเทศ และภายในประเทศจะต้องสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

ข. พิธีการเข้า-ออกเมืองและบริการข่าวสาร มีการผ่อนคลายเป็นระเบียบวิธีการเข้า-ออกเมืองให้สะดวก รวดเร็ว มีการบริการให้ข่าวสาร บริการจองที่พัก บริการขนส่งสู่ที่พัก

ค. ที่พัก มีโรงแรมในระดับต่างๆ ให้เลือก มีอัตราค่าที่พักเหมาะสมกับคุณภาพ สะอาด และได้มาตรฐานสากล

ง. ร้านอาหาร นอกจากจะมีอาหารให้เลือกมากมายหลายชนิดแล้ว ร้านอาหารจะต้องถูกสุขลักษณะ มีการกำหนดราคาที่เหมาะสม

จ. บริการนำเที่ยว มีบริการนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยมีมัคคุเทศก์ที่มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง มีอัธยาศัยไมตรี และมีความรับผิดชอบหน้าที่

5) สินค้าของที่ระลึก (Souvenirs) จะต้องมีการควบคุมคุณภาพ กำหนดราคา รวมทั้งการส่งเสริมการใช้วัสดุพื้นบ้าน การออกแบบสินค้าให้มีเอกลักษณ์ รวมทั้งการบรรจุหีบห่อที่สวยงาม

6) การโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (Advertising and Public Relation) เป็นปัจจัยสำคัญต่อการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นกรรมวิธีที่จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเป็นที่รู้จัก และเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งจากต่างประเทศและภายในประเทศ

7) ภาพลักษณ์ (Image) เป็นตัวกำหนดคณมนักท่องเที่ยว ควรฟื้นฟูภาพลักษณ์ของแต่ละประเทศให้มีความน่าสนใจ และดึงดูดใจนักท่องเที่ยว

4.2.3 ปัจจัยภายนอก

1) สภาวะเศรษฐกิจและการเมืองของโลก สภาวะเศรษฐกิจมีส่วนสำคัญในการกำหนดกระแสการเดินทางของนักท่องเที่ยวเมื่อสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำจะทำให้การเดินทางท่องเที่ยวอ่อนตัวลง โดยเฉพาะการเดินทางท่องเที่ยวระยะไกล เช่นเดียวกับความเคลื่อนไหวทางการเมืองของบางประเทศ อาจก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความไม่มั่นคง เป็นผลให้การเดินทางท่องเที่ยวชะลอตัวลงในระยะเวลานั้น ในทางตรงกันข้าม การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและสภาพความมั่นคงทางการเมือง จะเป็นตัวกระตุ้นกระแสการเดินทางให้ขยายตัวกว้างขึ้น

2) ความนิยมในการท่องเที่ยว ความนิยมในการใช้เวลาว่างพักผ่อนด้วยการเดินทางท่องเที่ยวจะไม่มีวันตกต่ำลง ตราบใดที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวยังสามารถจูงใจให้ผู้คนใช้จ่ายเงินเหลือใช้เพื่อการเดินทางท่องเที่ยว

3) การขยายเส้นทางคมนาคม โลกยุคใหม่ที่มีการคมนาคมขนส่งจะต้องรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดระบบเครือข่ายถนนมีการเชื่อมต่อเพื่อการเดินทางด้วยรถยนต์ที่มีความยืดหยุ่นสูงกว่าตารางการเดินรถไฟที่ค่อนข้างจำกัดและตายตัว และระบบการคมนาคมทางอากาศได้รับการพัฒนาทั้งในด้านของท่าอากาศยาน เครื่องบิน และเส้นทางการบิน ส่งผลให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย และประหยัด

4) ระบบเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการเมือง รัฐบาลของทุกประเทศให้ความสนใจกับความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเป็นผลให้เกิดการแข่งขันกันทั้งในแง่การส่งเสริมการตลาด และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ประกอบกันเป็นแรงจูงใจให้เกิดความต้องการในการเดินทางท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

5. แนวความคิดและทฤษฎีด้านความพึงพอใจ

ซริณี เดชจินดา (2535) ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดหมายในระดับหนึ่ง ความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหรือไม่เกิดขึ้นหากความต้องการหรือจุดหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

วัลลภา ชายหาด (2532) กล่าวว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะ หมายถึง ระดับความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการได้รับบริการในลักษณะของ

- 1.การให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน
- 2.การให้บริการอย่างรวดเร็วทันเวลา
- 3.การให้บริการอย่างต่อเนื่อง
- 4.การให้บริการอย่างก้าวหน้า

กุลวดี ละม้ายเงิน (2552) กล่าวว่า การท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จได้นั้น แหล่งท่องเที่ยว จะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 ประการ หรือที่เรียกว่า 5As ซึ่งได้แก่

1.ความดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึง ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ หรือมีลักษณะชวนตา ชวนใจ มีเสน่ห์เฉพาะตัว อันมีสาเหตุมาจากมีความงามตามธรรมชาติ เช่น ชายหาดขาว แนวปะการังที่มีสีสันทสวยงาม รวมทั้งปลาชนิดต่างๆ ป่าที่มีพรรณไม้นานาชนิด หรือความงามตามที่มีมนุษย์สร้างขึ้น เช่น ทะเลสาบ รีสอร์ทในหุบเขา

2.ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) หมายถึง การที่จะดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยว หากนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและใกล้ชิด ถึงแม้แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงามแต่ขาดความสะดวกในการเข้าถึง นักท่องเที่ยวจะไม่เดินทางไปเที่ยวชม หน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องดำเนินการจัดสร้างเส้นทางคมนาคมที่สะดวกสบาย

3.สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการ คือ ความสะดวกสบายในการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกโครงสร้างพื้นฐานขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ประปา ถนน ระบบการสื่อสารต่างๆ

4.ที่พัก (Accommodation) หมายถึง ในการเดินทางท่องเที่ยววันนั้น สิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความต้องการ คือ ที่พักแรม เนื่องจากในการเดินทางไปท่องเที่ยวบางครั้งอาจมีการนอนพักค้างภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวควรมีการจัดบริการที่พักแรมภายในแหล่งท่องเที่ยวด้วย

5.กิจกรรม (Activity) หมายถึง กิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การล่องแก่ง การพายเรือ หรือกิจกรรมการร่ำรำ การจัดงานรื่นเริง การบายศรีสู่ขวัญ

6.ทรัพยากรการท่องเที่ยว

6.1 ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยว

เทลเฟอร์ และ ฮาชิโมโตะ (Telfer and Hashimoto, 2006) ให้ความหมายของทรัพยากรการท่องเที่ยวว่า สภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว เช่น สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ภูมิทัศน์

ทิวทัศน์ ภูมิอากาศ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เทศกาลงาน ประเพณี รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกและบันเทิงในแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้นควรมีระบบการสนับสนุนที่ดี เช่น ระบบโครงสร้างพื้นฐาน ความสามารถในการเข้าถึงง่าย งบประมาณสนับสนุนทัศนคติที่ดีของประชาชนในพื้นที่ และผู้ประกอบการธุรกิจ

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2544) ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง พื้นที่ สิ่งของ กิจกรรม และ มิติอื่นใดที่สามารถให้ค้ำค่าเชิงการท่องเที่ยว เช่น ความสวยงามตามธรรมชาติ คุณค่าเชิง ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และการเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่แก่นักท่องเที่ยว ทั้งนี้ทรัพยากรการท่องเที่ยวสามารถปรากฏได้ทั้งลักษณะของรูปธรรม สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง เช่น สิ่งก่อสร้างของที่ระลึก ถ้ำ และน้ำตก และในลักษณะของนามธรรม ไม่สามารถสัมผัสได้ด้วยการจับต้อง แต่สามารถสัมผัสได้ด้วยทางอื่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษา ความเป็นชนเผ่า และการเล่นการแสดงพื้นบ้าน เป็นต้น

วรรณภา วงษ์วานิช (2539) ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งรวมถึง สถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น ที่มีลักษณะเด่น ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น ประเพณีสงกรานต์ หรือ ประเพณีแข่งเรือ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2554) ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง พื้นที่หรือสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งรวมถึงสถานที่ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสถานที่ที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่ใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว กิจกรรม และวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น มีคุณค่าเชิงการท่องเที่ยว และสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจปรากฏในลักษณะรูปธรรม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก ชายทะเล หรือแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ เช่น พระราชวัง วัดวาอาราม หรืออาจปรากฏในลักษณะนามธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ แต่สัมผัสได้ด้วยความรู้สึก เช่น ภาษา การละเล่น การแต่งการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

6.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวจำแนกได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการจำแนก วิธีการจำแนกประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว 6 วิธี (ราณี อิศัยกุล, 2545)

6.2.1 การจำแนกประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวตามลักษณะของทรัพยากร การจำแนกประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวตามลักษณะและคุณค่าของทรัพยากร เป็นวิธีที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยใช้ในการจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวมาเป็นเวลานาน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่มีความงดงามตามธรรมชาติจนสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปเยือน เช่น ภูเขา ป่าไม้ น้ำตก น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ชายทะเลหาดทราย ทะเลสาบ เกาะแก่ง และแหล่งน้ำจืดธรรมชาติ

2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถาน หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องข้องในฐานะเป็นหลักฐานสำคัญทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนา เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พระราชวัง กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน วัด ศาสนสถาน รวมทั้งสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม

3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะ ขนบธรรมเนียมประเพณี และรูปแบบการดำเนินชีวิตที่บรรพบุรุษได้สร้างสม และถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา เช่น เทศกาลงานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชนบท หมู่บ้านชาวเขา การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นบ้าน การแต่งกาย ภาษา ชนเผ่า รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ไปเยือน ได้แก่ กิจกรรมกีฬา ล่องแก่ง ขี่จักรยานเสือภูเขา พายเรือ เล่นเครื่องเล่นในสวนสนุก เที่ยวสวนสัตว์ รวมทั้งกิจกรรมพิเศษที่จัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง เช่น การแข่งขันกีฬา

6.2.2 การจำแนกประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวตามการเกิดของทรัพยากร

ทรัพยากรการท่องเที่ยวแบ่งตามการเกิดของทรัพยากรออกเป็น 4 ประเภท คือ

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ที่มีลักษณะงดงามดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจ และอยากเที่ยวชม ประเทศที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติย่อมเป็นสิ่งดี เพราะไม่ต้องสูญเสียต้นทุนในการผลิต เพียงแต่เสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา เพื่อให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวยั่งยืนต่อไป ชั่วลูกชั่วหลาน และเพื่อมิให้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้ถูกทำลายจากกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ชายหาด ถ้ำ ภูเขา แหล่งน้ำ ป่าไม้ ตลอดจนพรรณไม้ และสัตว์ป่า

2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์อื่นหมายถึง สถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์แตกต่างกันไป ตามที่นักท่องเที่ยวสนใจจะไปเที่ยวชม แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

ก. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถานและศาสนา หมายถึง สถานที่ที่สร้างขึ้นในอดีตตามประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับศาสนา สงคราม พระมหากษัตริย์ ชนชั้นปกครอง และบุคคลสำคัญในอดีต เช่น โบราณสถาน กองหินโบราณ วัด โบสถ์ ปราสาทราชวัง พระที่นั่ง อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถาน บ้านของบุคคลสำคัญ เช่น นายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดี วีรชน

กวี นักร้อง รวมทั้งสถานที่เก็บรวบรวมของมีค่า เช่น พิพิธภัณฑ์ที่เก็บรวบรวมผลงานด้านศิลปะ และ วิทยาศาสตร์

ข. ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และพาณิชย์ หมายถึง สถานที่ที่สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์หลักในการผลิตสินค้า หรืออุตสาหกรรมที่นักท่องเที่ยว สนใจไปเที่ยวชม ได้แก่ โรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงไวน์ โรงเบียร์ โรงกลั่นสุรา เหมือง หรือสถานที่ที่ สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์เชิงเกษตรกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น อ่างเก็บน้ำ เขื่อน สวนเกษตร สวนผลไม้ ตลอดจนอาคารหรือสถานที่เชิงพาณิชย์ เช่น ดิกเอมไพร์สเตท ในสหรัฐอเมริกา อาคาร เปโตรนาส ที่ตั้งธนาคารแห่งชาติของประเทศมาเลเซีย ธนาคารแห่งประเทศไทยในบริเวณวังบางขุน- พรหม ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาลาดน้อยที่เคยเป็นสำนักงานแห่งแรก เป็นต้น

3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อจุดประสงค์เฉพาะการ ท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่หรือกิจกรรมที่สร้างขึ้นสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ความรู้หรือความ เพลิดเพลินหรือพักผ่อนหย่อนใจ เช่น สวนสนุก สวนสนุกรูปแบบเฉพาะ สวนสัตว์ซาฟารี สวนดอกไม้ ศูนย์วัฒนธรรม ศูนย์เหตุการณ์ พิพิธภัณฑสถานจำลอง ศูนย์สุขภาพ สถานบันเทิง ตัวอย่างเช่น สวนสนุก ดิสนีย์แลนด์ ซิงช้าชมวิวลอนดอนอายุ ที่มีลักษณะคล้ายชิงช้าสวรรค์เป็นวงล้อหมุนที่ใช้ชมวิว เมือง โบราณ เมืองจำลองพัทยา โรงละครสยามนิรมิต

4) ทรัพยากรการท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม เทศกาลและประเพณี หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี ตลอดจนรูปแบบการดำเนินชีวิต เช่น วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของบ้านกระเหรี่ยง จังหวัดแม่ฮ่องสอน บ้านลาวโซ่ง จังหวัดเพชรบุรี งาน ประเพณีสงกรานต์ จังหวัดเชียงใหม่ งานประเพณีชักพระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี งานประเพณีแห่เทียน พรพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี พิธีกรรมทางศาสนา งานแข่งกีฬา เป็นต้น

6.2.3 การจำแนกประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวตามช่วงชั้นโอกาสเชิงนันทนาการ การจำแนกประเภทของการท่องเที่ยวตามช่วงชั้นโอกาสเชิงนันทนาการ (Recreation Opportunity Spectrum) เป็นการแบ่งประเภทแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นฐานและแนวคิดของการวางแผน การจัดการ และการทำวิจัยเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวประเภทอุทยานแห่งชาติ โดยใช้ ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ลักษณะทางสังคมและลักษณะการจัดการพื้นที่เป็นตัวกำหนด หลักการ แบ่งประเภทนี้จะแบ่งแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น 5 กลุ่ม ดังที่ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2538) ได้ให้คำนิยามไว้ ดังนี้

1) พื้นที่สันโดษ (Primitive) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ห่างไกล ที่ยังคง สภาพความเป็นธรรมชาติหรือภูมิทัศน์ดั้งเดิมอย่างสมบูรณ์ มีปริมาณการท่องเที่ยวเบาบางเนื่องจา กการเข้าถึงทำได้ยาก ผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์น้อย และยังไม่มีการควบคุมหรือจัดการ นักท่องเที่ยว ตลอดจนการพัฒนาต่างๆ แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เหมาะสำหรับกิจกรรมนันทนาการที่

เน้นการสัมผัสและศึกษาเรียนรู้จากธรรมชาติอย่างแท้จริง เช่น การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ดูนก ส่องสัตว์ พายเรือแคนู

2) พื้นที่กึ่งสันทัดระดับที่ 1 (Semi-primitive Class I) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สภาพพื้นที่โดยรวมยังคงมีความเป็นธรรมชาติ คล้ายพื้นที่สันทัด แต่ปริมาณการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวจะสูงกว่าพื้นที่สันทัด แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มักปรากฏร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์บางอย่าง มีการจัดการในลักษณะการใช้โปรแกรมสื่อความหมายและการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้เหมาะสำหรับกิจกรรมนันทนาการประเภทเดียวกับกลุ่มพื้นที่สันทัด โดยอาจเพิ่มกิจกรรมทางน้ำบางประเภท เช่น การพายเรือประเภทอื่น การเล่นเรือใบ การดำน้ำ และตกปลา

3) พื้นที่สันทัดระดับที่ 2 (Semi-primitive Class II) แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้โดยรวมยังคงมีความเป็นธรรมชาติ หากแต่การเข้าถึงกระทำได้สะดวกมากกว่าแหล่งท่องเที่ยว 2 กลุ่มแรก ส่งผลให้ปริมาณการใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้น ร่องรอยผลกระทบจากกิจกรรมการใช้ประโยชน์ปรากฏให้เห็นค่อนข้างชัดเจน มีการจัดการนักท่องเที่ยวในรูปของการใช้กฎระเบียบ การใช้โปรแกรมสื่อความหมาย และการควบคุม โดยอาศัยสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับปานกลาง เช่น ม้านั่ง ห้องสุขา ลานจอดรถ และถังขยะ กิจกรรมนันทนาการคล้ายกับกลุ่มที่ 2 และเพิ่มเติมบางกิจกรรม เช่น ขับรถชมทัศนียภาพ ขี่จักรยาน ขี่ม้า การพักผ่อนในลักษณะของแคมป์ ปิกนิก

4) พื้นที่ธรรมชาติที่พัฒนาแล้ว (Developed Natural) แหล่งท่องเที่ยวในกลุ่มนี้แม้จะมีสภาพแวดล้อมโดยรวมที่ยังคงเป็นธรรมชาติ หากแต่เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่พัฒนาปรับเปลี่ยนไปแล้ว เพื่อสนองต่อกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของผู้มาเยือน การเข้าถึงทำได้สะดวกโดยทางรถหรือเรือ ปริมาณการใช้ประโยชน์ค่อนข้างหนาแน่น โดยเฉพาะในฤดูกาลท่องเที่ยว ปรากฏร่องรอยผลกระทบชัดเจน และมาตรการในการจัดการและควบคุมนักท่องเที่ยวถูกนำมาใช้ทุกรูปแบบ เช่น มีห้องอาบน้ำ ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึกและอื่นๆ กิจกรรมนันทนาการเหมือนกลุ่มที่ 3 และกีฬาทางน้ำประเภทต่างๆ ที่ไม่ขัดกับกฎหมายหรือข้อบังคับของพื้นที่

5) พื้นที่ชนบท (Rural) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ลักษณะพื้นฐานเป็นชุมชนในชนบทที่มีสภาพแวดล้อมเป็นธรรมชาติ การเข้าถึงมีความสะดวกปานกลางถึงสูงโดยทางรถหรือเรือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้มักมีการจัดการเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนที่อาศัยอยู่ในแหล่งควบคู่กับการจัดการพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว มีการจัดการและควบคุมนักท่องเที่ยวเพื่อมิให้กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวขัดแย้งกับกิจกรรมของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวปรากฏร่องรอยของกิจกรรมการใช้ประโยชน์ของนักท่องเที่ยวเกือบทุกรูปแบบ กิจกรรมแต่ละแหล่ง และกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมของชุมชน

6.2.4 การจำแนกประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวตามแรงจูงใจของนักท่องเที่ยว
 ทรัพยากรการท่องเที่ยวอาจจำแนกตามแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวได้เป็น 5 ประเภท คือ

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตอบสนองแรงจูงใจด้านกายภาพ (Physical Motivation) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเพื่อพักผ่อนร่างกาย และจิตใจ ภายหลังจากการทำงาน เพื่อรักษาสุขภาพ เพื่อออกกำลังกายหรือสัมผัสบรรยากาศกลางแจ้ง เช่น ภูเขา ป่าไม้ ชายทะเล

2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตอบสนองแรงจูงใจด้านศิลปวัฒนธรรม (Cultural Motivation) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้อื่น พิธีกรรม ศิลปะ ดนตรี สถาปัตยกรรม ตลอดจนแหล่งท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม รวมทั้งงานเทศกาล ประเพณีต่างๆ เป็นต้น

3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตอบสนองแรงจูงใจด้านสังคม (Social Motivation) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเพื่อพบปะผู้คนที่น่าจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง หรือพบเพื่อนใหม่ หรือเพื่อร่วมประชุมสัมมนา เจรจาธุรกิจ เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์โดยการศึกษาและฝึกอบรม เป็นต้น

4) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตอบสนองแรงจูงใจด้านศาสนาหรือจิตวิญญาณ (Spiritual Motivation) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเพื่อแสวงบุญ ทางศาสนา เช่น นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย หรือเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น การไปทอดกฐิน ทอดผ้าป่าตามวัดต่างๆ ในประเทศไทย

5) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ตอบสนองแรงจูงใจด้านจินตนาการ (Fantasy Motivation) หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างจากความเป็นจริงที่นักท่องเที่ยวต้องการไป เพื่อเปลี่ยนแปลงบรรยากาศจากชีวิตประจำวัน เช่น สวนสนุกดิสนีย์แลนด์ที่สร้างขึ้นจากตัวละครการ์ตูน วอลท์ดิสนีย์

6.2.5 การจำแนกประเภททรัพยากรการท่องเที่ยวตามทำเลที่ตั้ง แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวกลุ่ม (Nodal) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทนี้จะอยู่รวมเป็นกลุ่ม เช่น ในเมืองหลวง ชายทะเล ภูเขา นักท่องเที่ยวจะประกอบกิจกรรมท่องเที่ยว ในบริเวณที่กำหนดชัดเจนที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จัดทำขึ้นไว้บริการ

2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงเส้น (Linear) เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวเป็นระยะทางยาวเชื่อมโยงจากแหล่งหนึ่งไปอีกแหล่งหนึ่ง เช่น การท่องเที่ยวตามถนนชายฝั่งหรือในชนบทจากหมู่บ้านหนึ่งไปอีกหมู่บ้านหนึ่ง หรือตามเส้นทางที่มีใน

ประวัติศาสตร์ เช่น เส้นทางสายไหม เส้นทางกำเนิดคริสต์ศาสนาในประเทศอิสราเอล เส้นทางมรดกโลกในอนุภาคลุ่มแม่น้ำโขง เส้นทางวัฒนธรรมขอม

6.2.6 การจำแนกแบบบูรณาการตามความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว

การจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวแบบบูรณาการตามความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการจัดประเภทตามลักษณะและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวในโลกตามแนวคิด ลีสค์ (Leask, 2003 อ้างใน Cooper et al, 2008) การจำแนกที่มีผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลางที่เป็นตัวแทนของทรัพยากรที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมทั้งการนำเสนอผลิตภัณฑ์ เช่น การสื่อความหมาย การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการอำนวยความสะดวก

1) การจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวออกเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

2) การจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวตามนโยบายด้านราคาในการเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวว่าเข้าชมฟรีหรือเสียค่าเข้าชม เช่น พิพิธภัณฑสถานของรัฐมักไม่เสียค่าเข้าชมหรือเสียราคาถูก เพื่อสนับสนุนให้ประชาชนเข้าชม

3) การจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวตามหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ หน่วยงานภาครัฐเป็นเจ้าของ และเพียงส่วนน้อยที่หน่วยงานภาคเอกชนเป็นเจ้าของเพราะต้องต้องใช้เงินลงทุนสูง

4) การจำแนกทรัพยากรการท่องเที่ยวตามตลาดท่องเที่ยว อันได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวขนาดเล็กสำหรับตลาดท้องถิ่น ตลาดระดับชาติ ตลาดระดับภูมิภาค และแหล่งท่องเที่ยวในตลาดระดับนานาชาติหรือระหว่างประเทศ เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหรือได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

7.ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนใหญ่และสามารถแบ่งได้ 2 ลักษณะ คือ ผลกระทบด้านบวก และผลกระทบด้านลบ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) ดังนี้

7.1 ผลกระทบด้านบวกจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

การที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ก่อให้เกิดผลดีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายประการ ดังนี้

7.1.1 การเกิดความตระหนักของชุมชนถึงคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของท้องถิ่น การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของท้องถิ่น จะช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรและรู้สึกหวงแหนทรัพยากรเหล่านั้น เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างถิ่นยังเห็นคุณค่าและสนใจทรัพยากรการท่องเที่ยวทาง

ธรรมชาติซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าอยู่ในท้องถิ่น และทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติยังก่อให้เกิดรายได้เสริมแก่ประชาชนในพื้นที่ท่องเที่ยว

7.1.2 การรักษาสีเขียวของชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เสื่อมโทรม การที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น ช่วยกระตุ้นให้ท้องถิ่นนั้นเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อมอันเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สำคัญ เป็นสาเหตุให้ประชาชนเจ้าของท้องถิ่นตระหนักถึงการช่วยกันรักษาสภาพภูมิทัศน์ของสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นให้อยู่ในสภาพที่ดีขึ้นไม่ให้เสื่อมโทรม เพื่อให้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความงดงามสมบูรณ์เหมาะแก่การให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยวที่จะถูกนำกลับมาสนับสนุนช่วยรักษาสีเขียวของท้องถิ่นต่อไป

7.1.3 การฟื้นฟูและเสริมคุณค่าของสิ่งแวดล้อมของชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เมื่อประชาชนเริ่มเกิดความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เนื่องจากสามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้มาก จึงทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้ที่จะนำมาช่วยกันฟื้นฟูและส่งเสริมคุณค่าของสิ่งแวดล้อมให้ดียิ่งขึ้น ทำให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าที่สุด

7.1.4 การเกิดผลทางเศรษฐกิจท้องถิ่น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนท้องถิ่น ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่น เช่น การให้บริการที่พักแรม การขายอาหารและเครื่องดื่ม การผลิตและจำหน่ายสินค้าศิลปหัตถกรรม

7.1.5 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว เมื่อการท่องเที่ยวเติบโตขึ้นก่อให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา และระบบสาธารณสุขอื่นๆ ซึ่งจะช่วยให้ท้องถิ่นนั้นเจริญขึ้นด้วย และยังช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นต้องร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นให้ดีขึ้น เช่น ช่วยกันรักษาความสะอาด ช่วยลดมลพิษต่างๆ ช่วยกันปลูกต้นไม้เพื่อความร่มรื่นและสวยงาม ร่วมมือกันป้องกันปัญหาต่างๆ ที่จะมีผลต่อการเสื่อมถอยของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของท้องถิ่น

7.1.6 การศึกษาค้นคว้าแนวทางรักษาสีเขียวของท้องถิ่น เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้นในชุมชน ย่อมกระตุ้นให้เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้เกิดการศึกษาค้นคว้าหาแนวทางในการรักษาสีเขียวของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาจรวมถึงการออกกฎหมาย เพื่อควบคุมป้องกันสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมิให้เกิดการเสื่อมโทรม

7.2 ผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม มักมีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมหรือทำกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ มากเกินกว่าขีดความสามารถในการรองรับ ทำให้สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ส่งผลกระทบด้านลบ อันเป็นผลเสียหรือปัญหาของการท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ดังนี้

7.2.1 ความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยวและปัญหามลภาวะ เมื่อการท่องเที่ยวเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว และมีการพัฒนาจนกลายเป็นอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยขาดการวางแผนจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างครอบคลุมและรอบคอบ ย่อมส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรม ทรัพยากรเสื่อมคุณภาพ และความสวยงามลดน้อยลงได้อย่างรวดเร็วก่อนเวลาอันควร องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว หรือสิ่งแวดล้อมสูญเสียความสมดุลทางธรรมชาติ เกิดปัญหามลภาวะจากการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก เช่น ปัญหาขยะ และสิ่งปฏิกูลจำนวนมากที่นักท่องเที่ยวนำมาทิ้งไว้ตามบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ทำให้แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งสกปรก เช่น ชายหาด ปัญหาแหล่งน้ำเน่าเสียที่เกิดจากการระบายน้ำทิ้งลงแหล่งน้ำธรรมชาติ และทะเลโดยตรง โดยไม่ผ่านการบำบัดที่ถูกต้องก่อน หรือเกิดจากการกำจัดขยะอย่างไม่ถูกวิธี ทำให้มีขยะหรือน้ำจากขยะไปปนเปื้อนกับแหล่งน้ำธรรมชาติ ส่งผลให้คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตในแหล่งน้ำธรรมชาตินั้นๆ ด้วยปัญหาพืชพันธุ์และสัตว์ป่าตามธรรมชาติถูกทำลายจนลดจำนวน หรืออาจสูญพันธุ์ไปอย่างรวดเร็ว จากการกระทำของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่ขาดจิตสำนึก โดยเฉพาะดอกไม้และต้นไม้บางชนิดปัญหามลภาวะทางเสียง อันเกิดจากบริการทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น เสียงดังจากยานพาหนะ เสียงดังจากดนตรีในสถานบันเทิง ร้านอาหารที่มีบริการคาราโอเกะ จนอาจส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่เกิดความประทับใจ ไม่อยากกลับมาเที่ยวอีกในอนาคตต่อไป

7.2.2 การทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยว เมื่อมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมทางการท่องเที่ยวบางอย่างที่เกิดขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การทำลายทรัพยากรป่าไม้ โดยนักท่องเที่ยวเดินออกนอกเส้นทางที่กำหนดไว้ หรือกางเต็นท์นอกเขตพื้นที่ที่จัดไว้ หรือหักกิ่งไม้ เหยียบย่ำต้นไม้ กล้าไม้ขณะที่เดินผ่านไป อันเป็นผลมาจากความแออัดของนักท่องเที่ยว หรือการขาดจิตสำนึกของนักท่องเที่ยวเอง เช่น เก็บดอกไม้ หักกิ่งไม้ ตลอดจนการหลุดตัวของทรัพยากรดินจากการท่องเที่ยวแบบทัวร์ป่า การทำลายปะการังบริเวณแนวชายฝั่งทะเล ที่เกิดจากการทอดสมอเรือลงในบริเวณแนวปะการัง หรือเกิดจากการเหยียบย่ำของนักท่องเที่ยวระหว่างดำน้ำ การเก็บหรือจับปะการัง ทำให้ปะการังแตกหักเสียหาย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตที่อยู่อาศัยหรือหากินบริเวณแนวปะการังด้วย การทำร้ายและทำลายสัตว์ป่า การอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชมหรือขับรถเล่นเข้าไปในทุ่งหญ้าที่มีฝูงสัตว์

หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าได้ ก่อให้เกิดผลเสียต่อสัตว์ป่า ทั้งในแง่ของจำนวนที่ลดลง พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป การสูญพันธุ์ของสัตว์บางชนิด เนื่องจากขาดที่อยู่อาศัย ขาดอาหารและตายในที่สุด หรือการที่นักท่องเที่ยวไปเที่ยวเกาะบางเกาะส่งผลกระทบต่อพื้นที่วางไข่ของสัตว์น้ำที่อาจทำให้สูญพันธุ์ เช่น เต่าทะเล นอกจากนี้ พฤติกรรมการซื้อและสะสมของที่ระลึกจากผลิตภัณฑ์สัตว์ เช่น ขนหนัง เขา หาง งา รวมถึงความนิยมบริโภคสัตว์ป่า ล้วนก่อให้เกิดการฆ่าสัตว์บางชนิดมากขึ้น ทำให้สัตว์บางชนิดอยู่ในภาวะใกล้จะสูญพันธุ์ การทิ้งขยะมูลฝอยลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติและทะเล ระบบบำบัดน้ำทิ้งที่ไม่ได้มาตรฐานของสถานประกอบการทำให้คุณภาพน้ำเสีย

7.2.3 การรบกวนสัตว์ป่า นักท่องเที่ยวที่เน้นความสนุกสนาน และขาดความเข้าใจ อาจส่งเสียงดังอีกทีระหว่างเดินป่าศึกษาธรรมชาติ ส่งสัตว์ หรือการตั้งค่ายพักแรมในป่าที่จัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการป้องกันโดยมีมาตรการที่เหมาะสม เช่น การจัดทำป้ายแนะนำและตักเตือน การลงทะเลเบียนนักท่องเที่ยวน หรืออบรมนักท่องเที่ยวโดยตรงหรือผ่านหัวหน้ากลุ่มนักท่องเที่ยว ก่อนอนุญาตให้ท่องเที่ยวในพื้นที่อ่อนไหว

7.2.4 การก่อสร้างอาคาร และสิ่งปลูกสร้างที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดปัญหาต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ก่อให้เกิดการทำลายภูมิทัศน์ เกิดทัศนอาจุฑา เป็นต้น มักเกิดขึ้นกับบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูง เช่น จังหวัดภูเก็ต จังหวัดเชียงใหม่ เกาะสมุย เมืองพัทยา การก่อสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างมักเกิดขึ้นตลอดเวลา และหน่วยงานภาครัฐยังมิได้มีการควบคุมความสูงและรูปแบบของอาคาร และขาดการวางผังเมืองและภูมิทัศน์ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ทำให้เกิดสิ่งก่อสร้างบางแห่งมีลักษณะที่ไม่กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม บางแห่งทำลายธรรมชาติดั้งเดิมของพื้นที่ บางแห่งมีปัญหาด้านความแออัดในอาคารสิ่งปลูกสร้างที่เต็มไปด้วยเพิงขายอาหาร เครื่องดื่ม หาบเร่แผงลอย ร้านค้าขายของที่ระลึก ซึ่งก่อสร้างและจัดวางอย่างไม่เป็นระบบ ตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวที่ประสบปัญหาเหล่านี้ เช่น การสร้างบาร์เบียร์ที่เกาะภูเก็ตและเกาะสมุย การสร้างตึกแดงหรือศูนย์การค้าติดกับวัดหรือโบราณสถานในตัวเมืองเชียงใหม่และที่ดอยสุเทพ

7.2.5 การบุกรุกที่สาธารณประโยชน์เพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยว การบุกรุกที่สาธารณประโยชน์มีหลายลักษณะ เช่น การบุกรุกจับจองพื้นที่โดยไม่มีเอกสารสิทธิ์หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายในเขตพื้นที่ภูเขา หรือป่าชายเลนเพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยว การบุกรุกพื้นที่แหล่งน้ำเพื่อสร้างเรือนแพที่พักและร้านอาหาร การรื้อกล้าสร้างอาคารยื่นลงไปแม่น้ำลำคลองหรือชายหาดสาธารณะ รวมทั้งการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ และพื้นที่สาธารณะในเขตป่าอนุรักษ์ และเขตป่าสงวน โดยใช้พื้นที่ดังกล่าวเพื่อสร้างที่พักแรม รีสอร์ท ร้านอาหาร และบริการอื่นๆ สำหรับรองรับนักท่องเที่ยว อันเป็นการทำลายทรัพยากรป่าไม้อันมีค่าให้ลดน้อยลงด้วย

7.2.6 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อาจมีผลทำให้แหล่ง

ท่องเที่ยววนั้นเจริญขึ้น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม หากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการวางแผนที่เหมาะสมและไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว จะทำให้เกิดการทำลายสภาพภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติ และเสียสมดุลของระบบนิเวศ เช่น การสร้างถนนขีดยางฝั่งจนเกินไป การตัดถนนผ่านพื้นที่ป่าชายเลน การถมทะเลหรือทะเลสาบ การระเบิดหิน การขุดดินไปขาย การสร้างเขื่อนในบางแห่ง ก่อให้เกิดการพังทลายของดิน ทำให้เกิดตะกอนในแม่น้ำหรือทะเล การก่อสร้างทางเท้ารुक้าเข้าไปในทะเล

8. แนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

การป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดในระยะยาว จำเป็นต้องอาศัยการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เหมาะสม รัฐบาล หน่วยงานเจ้าของ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในทรัพยากรการท่องเที่ยวจะเป็นผู้กำหนดแนวทางการตัดสินใจในการจัดการผลกระทบด้านสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยขึ้นอยู่กับมุมมองในด้านคุณค่าทางเศรษฐกิจของทรัพยากร ซึ่งจะส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวที่แตกต่าง

8.1 แนวคิดอันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว

การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและแผนการดำเนินงานในการจัดสรรทรัพยากรและการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวภายใต้สภาพและเงื่อนไขที่เหมาะสม (Mitchell, 1989; อ้างถึงใน Telfer and Hashimoto, 2006)

แนวคิดอันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในเมืองหรือพื้นที่ท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้รับอิทธิพลจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลายกลุ่ม เช่น องค์กรระหว่างประเทศ รัฐบาล ภาคเอกชน องค์กรไม่แสวงหากำไร (NGOs) ประชาชน ทำให้เกิดแนวคิดที่สนับสนุนการพัฒนา (Pro-Development) อย่างมากสู่แนวคิดที่ต่อต้านการพัฒนา (Anti-Development) อย่างมากได้เช่นกัน แอนดรู โฮลเดน (Andrew Holden. 2008) กล่าวว่าแนวคิดอันเป็นรากฐานการพัฒนาแบ่งออกเป็น 2 แนวทางหลักที่อยู่คนละขั้ว คือ แนวทางการเน้นเทคโนโลยี (Technocentrism) และแนวทางการเน้นสิ่งแวดล้อม (Ecocentrism)

8.1.1 แนวทางการเน้นเทคโนโลยี (Technocentrism) มีความเชื่อว่าเทคโนโลยีสามารถใช้แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ โดยการประยุกต์แนวคิดทางวิทยาศาสตร์ ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยมีมุมมองสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ว่าเป็นทรัพยากรที่สามารถใช้ได้ตามความเหมาะสม และใช้การควบคุมด้วยการรวมอำนาจไว้ที่ส่วนกลางในระดับชนชั้นปกครองดีกว่าการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ท้องถิ่น หน่วยงานการพัฒนาที่เน้นเทคโนโลยีมักได้รับอิทธิพลจากการเมือง และมีมุมมองที่เชื่อมโยงกับระบบทุนนิยม การค้าเสรี และระบบเศรษฐกิจระดับโลกและมองการท่องเที่ยวว่าเป็นปรากฏการณ์ระดับโลกที่แต่ละประเทศในโลกต้องแข่งขัน เพื่อให้เกิดรายได้สูงสุด

จากการท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวเป็นผู้บริโภคที่ความต้องการจะเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ตัวอย่างการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวในกลุ่มนี้มักเน้นการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น โรงแรมระดับหรูหรามีห้องพักจำนวนมาก บริการรถเคเบิลเพื่อเป็นพาหนะในการขึ้นยอดเขา

8.1.2 แนวทางการเน้นสิ่งแวดล้อม (Ecocentrism) มีความเชื่อในความมหัศจรรย์ของธรรมชาติ โดยใช้เทคโนโลยีทางเลือกมากกว่าการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ให้ความสำคัญกับระบบนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อมตระหนักถึงสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น หน่วยงานการพัฒนาการท่องเที่ยวเน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อระดับการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวน้อยที่สุด ประชาชนในท้องถิ่นและกลุ่มองค์กรไม่แสวงหากำไรควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว

8.2 แนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

การเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาจากอดีตสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ไม่เพียงครอบคลุมระบบชีวภาพ แต่ให้ความสนใจต่อสังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่นด้วย จุดเริ่มต้นการพัฒนาอย่างยั่งยืนเกิดขึ้นในกลุ่มอนุรักษ์นิยมในช่วงกลางศตวรรษที่ 19 และได้ถูกกล่าวถึงอย่างมากในรายงานชื่อ “Our Common Future” ของ Brundtland Report ในการสัมมนาว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environmental and Development, 1987) ต่อมาการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้รับการยืนยันความสำคัญในการประชุม Earth Summit ณ กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล โดยมีการลงนามร่วมกันของผู้นำประเทศต่างๆ กว่า 150 ประเทศทั่วโลก ในเอกสารที่เรียกว่า ปฏิญญาริโอ และ แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ที่แต่ละประเทศจะมีการจัดการสภาพแวดล้อมในประเทศ เพื่อการดำเนินชีวิตที่ยั่งยืนบนโลกในศตวรรษที่ 21

การพัฒนาอย่างยั่งยืนเป็นเป้าหมายของการจัดการการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว นักวิชาการหลายท่านได้มีการสร้างกรอบแนวคิด หรือแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งนำมาใช้ได้กับการท่องเที่ยวและการจัดการทรัพยากร เช่น แนวคิดการให้สิทธิอำนาจแก่ประชาชนในท้องถิ่นในการปรึกษาและเป็นพันธมิตร แนวคิดการพัฒนาชุมชนโดยมีพื้นฐานจากรูปแบบของระบบนิเวศของการวางแผนการท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่น การจัดทำฐานข้อมูลของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางสังคมและวัฒนธรรม การควบคุมจำนวนและเข้าใจประเภทของนักท่องเที่ยวจะช่วยลดผลกระทบที่ทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

9. แนวทางอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

วิมล จิโรจน์พันธ์ ประชิต สกุนพัฒนา และ อุดม เขยกิจวงศ์ (2548) กล่าวว่า การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว มีความหมายว่า การป้องกัน การปรับปรุงแก้ไข การบำรุงรักษา และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว อันเป็นสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอันมีค่าและน่าหวงแหนให้อยู่ในสภาพดี คงความสวยงาม และคงความมีคุณค่าต่อท้องถิ่น และประเทศชาติตลอดไป อันเป็นการใช้สิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่อย่างฉลาด อย่างถูกต้อง และให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคนหมู่มาก และในระยะยาว โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบด้านลบหรือเกิดน้อยที่สุด ซึ่งมีแนวทางในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวดังนี้

9.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ

ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวหรือสถานที่ท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ มีลักษณะที่เด่น สวยงาม แปลกตา และมีคุณค่าในการที่จะเข้าไปท่องเที่ยว เพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือศึกษาหาความรู้ เช่น ป่าไม้ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ เกาะ ชายหาด ทะเล แนวทางในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่

1. การดูแลรักษาความสะอาด
2. การปฏิบัติตามกฎระเบียบ
3. การจัดทำคู่มือเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว
4. การป้องกันความเสียหายหรือการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นกับแหล่งท่องเที่ยว
5. ความรู้สึกตระหนักถึงคุณค่า และหวงแหนสถานที่ท่องเที่ยว
6. การจัดเจ้าหน้าที่ให้เป็นมัคคุเทศก์นำเที่ยว และควบคุมดูแลให้นักท่องเที่ยวปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของสถานที่ท่องเที่ยว
7. การไม่สร้างสิ่งก่อสร้างในสถานที่ท่องเที่ยวโดยไม่จำเป็น

9.2 ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น

ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งก่อสร้างทางประวัติศาสตร์ต่างๆ โบราณสถาน ปราสาทราชวัง วัด เป็นต้น ซึ่งมักเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา แต่มนุษย์สามารถช่วยทำลายให้อายุของสถานที่เหล่านี้เสื่อมสลายลงเร็วขึ้น จึงต้องการอนุรักษ์ที่เหมาะสม โดยแนวทางอนุรักษ์ ได้แก่

1. การให้การศึกษาคู่มือที่ถูกต้องกับนักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไป
2. การจัดหาเงินทุนหรืองบประมาณ เพื่อการดูแลรักษาและบูรณะซ่อมแซม
3. การจัดการเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาประจำสถานที่
4. การจัดเก็บโบราณวัตถุและสิ่งมีค่าทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ไว้ในที่ปลอดภัย

5.การบูรณะและซ่อมแซมโดยผู้เชี่ยวชาญด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ

6.การออกกฎหมายควบคุมรักษาสถานที่ท่องเที่ยว

10.มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว

การป้องกัน และแก้ไขผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว จำเป็นต้องมีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อรองรับและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรการการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว ได้แก่ มาตรการด้านการวางแผน ด้านการจัดการ ด้านการควบคุม และด้านการส่งเสริม (วรรณฯ ศิลปอาษา, 2545) ดังนี้

10.1 มาตรการด้านการวางแผน ประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

10.1.1 การศึกษาวิจัย เพื่อวางแผนการป้องกัน และการแก้ไขผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวตั้งแต่การสำรวจเบื้องต้น การศึกษาเบื้องต้น การจัดทำแผนหลัก และการศึกษาความเหมาะสมของโครงการ โดยเน้นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ระบุถึงสภาพปัญหาการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่

10.1.2 การจัดทำคู่มือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเทศต่างๆ เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด ถ้ำ น้ำตก เนินเขา อ่างเก็บน้ำ และชายทะเล การจัดทำคู่มือพัฒนาลักษณะนี้ จัดขึ้นเพื่อให้เป็นแนวทางในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ไม่ขัดต่อสภาพแวดล้อม

10.1.3 การกำหนดเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่ เป็นมาตรการป้องกันผลกระทบที่สำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการพัฒนา และการขยายตัวของการท่องเที่ยว รวมทั้งควบคุมการจัดการของเสียหรือมลพิษที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น การกำหนดเขตผังเมืองรวม การกำหนดเขตผังเมืองเฉพาะ

10.1.4 การศึกษาถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ต่อการรองรับนักท่องเที่ยว และการพัฒนาการท่องเที่ยว อันจะเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางด้านสภาพแวดล้อมด้วย

10.1.5 การกำหนดเขตควบคุมอาคาร เป็นการกำหนดบริเวณห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง หรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารบางชนิด บางประเภท เช่น กำหนดความสูง และประเภทอาคารต่างๆ ที่จะสามารถก่อสร้างได้บริเวณชายฝั่ง

10.2 มาตรการด้านการจัดการ ประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

10.2.1 การสนับสนุนด้านงบประมาณ ในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เป็นการจัดสรรงบประมาณในโครงการต่างๆ ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในด้านการพัฒนาสาธารณูปการ พัฒนาสภาพภูมิทัศน์ พัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

10.2.2 การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว โดยการจัดให้มีการฝึกอบรม การบรรยายให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ การปลูกจิตสำนึกทั้งในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา มัคคุเทศก์ ข้าราชการ

ผู้มีอาชีพที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในวงการต่างๆ โดยเน้นและการรณรงค์ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อบรมอาสาสมัครช่วยเหลือนักท่องเที่ยว

10.2.3 การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานอื่น เนื่องจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว และผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวมีหลายลักษณะ มีความซับซ้อน และรุนแรงแตกต่างกันไป การป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวไม่อาจทำได้เพียงหน่วยงานเดียว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจึงจำเป็นต้องประสานความร่วมมือกันกับหน่วยงานทุกฝ่ายเพื่อลดภาวะดังกล่าว

10.3 มาตรการด้านการควบคุม ประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

10.3.1 การตรวจสอบ และควบคุมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพในแต่ละพื้นที่ โดยอาศัยเทคนิค วิธีการ ความรู้ ประสบการณ์ การศึกษาอย่างลึกซึ้ง เพื่อหาทางควบคุมและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

10.3.2 การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นการวิเคราะห์และประเมินผลโครงการพัฒนาว่าจะเกิดความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบอย่างไรบ้างต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังอาจใช้เครื่องมือในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมในระดับนโยบาย ระดับวางแผนที่เรียกว่าการประเมินสภาพแวดล้อมเชิงกลยุทธ์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจในระดับนโยบาย ว่าควรจะดำเนินการตามโครงการหรือไม่ เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

10.3.3 การกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นการกำหนดปริมาณ หรือความเข้มข้นสูงสุดระดับหนึ่งที่จะยอมให้มีสารหรือพลังงานที่อาจก่อให้เกิดภาวะมลพิษ โดยไม่เป็นอันตรายต่อมนุษย์ พืช และสัตว์ รวมทั้งไม่ทำลายความสงบสุขของสาธารณชนด้วย

10.3.4 การกำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำทั้งจากอาคารประเภทต่างๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการควบคุมการปล่อยน้ำเสียจากอาคารประเภทต่างๆ ลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ หรือออกสู่สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยคุณภาพน้ำเสียที่กำหนดจะขึ้นอยู่กับขนาดและประเภทของอาคาร เช่น โรงแรม สถานที่ท่องเที่ยว

10.3.5 มาตรการทางกฎหมาย เป็นแนวทางการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญ การใช้มาตรการทางกฎหมายจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ย่อมขึ้นอยู่กับความทันสมัยและความเข้มงวด การดำเนินการให้เป็นไปตามข้อบังคับของกฎหมายของผู้ที่มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวมีมากมายดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

10.4 มาตรการด้านการส่งเสริม ประกอบด้วยแนวทาง ดังนี้

10.4.1 การประชาสัมพันธ์เผยแพร่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยสื่อมวลชนสาขาต่างๆ ทั้งรายการวิทยุ โทรทัศน์ เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เช่น อนุสาร อสท. นอกจากนี้ยังมีการจัดโครงการรณรงค์รักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยขอความร่วมมือจากเยาวชน ประชาชนเจ้าของถิ่น และผู้ประกอบการอาชีพที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์รักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยวเป็นครั้งคราว เช่น โครงการภูเก็ตสวยงามด้วยความร่วมมือที่จังหวัดภูเก็ต โครงการรักอู๋มผาง รักษาธรรมชาติที่จังหวัดตาก

10.4.2 การจัดตั้งมูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดตั้งมูลนิธิพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว หรือ พ.ส.พ. (Foundation for Protection of Environment and Tourism) ขึ้นเมื่อกลางปี 2535 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจกรรมอันเนื่องด้วยการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรการท่องเที่ยวของไทย ในด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางการท่องเที่ยว ตลอดจนร่วมมือกับองค์กรการกุศลอื่นๆ ดำเนินกิจกรรมอันเป็นสาธารณประโยชน์ และมีบทบาทต่อสิ่งแวดล้อมในการผลิตสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ดำน้ำ เก็บขยะใต้ทะเลพัทยา ณ บริเวณหาดตาแหวน เกาะล้าน เผยแพร่รณรงค์แก่เยาวชน ประชาชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการทั่วไปในพื้นที่ต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจ และสำนึกที่ถูกต้องในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกับการท่องเที่ยว

10.4.3 การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นแนวทางที่สำคัญที่สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ ด้วยความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกชุมชน ก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนทรัพยากรเหล่านั้น โดยชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนเอง เช่น ให้ความร่วมมือในการพัฒนาจุดขายต่างๆ เช่น ที่พักแรม ภัตตาคาร การนำเสนอลูกค้านักเดินป่าวัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

11. วิจัยที่เกี่ยวข้อง

อุมาพร บุญเพชรแก้ว (2553) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมายังสถานที่นั้นได้

2) ด้านธุรกิจการท่องเที่ยว การกระจุกตัวของผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหาร และร้านสะดวกซื้อเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นๆ ภาครัฐหรือ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้าไปให้ความรู้และสร้างมาตรฐานการจัดการและการให้บริการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3) ด้านตลาดการท่องเที่ยว ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว ในลักษณะที่มีคุณภาพประโยชน์ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยมีการเพิ่มกิจกรรมให้มีลักษณะเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น เช่น มีการตั้งศูนย์บริการข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉพาะ

4) ด้านจิตสำนึกนักท่องเที่ยว การให้ความรู้และการสื่อความหมายด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งช่วยสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชน โดยควรมีหน่วยงานเข้าไปให้ความรู้ มีการจัดนิทรรศการ หรือจัดอบรม เพื่อที่จะให้คนในชุมชนรับทราบและนำความรู้ที่ได้มาปรับใช้ในวิถีประจำวัน

5) ด้านส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การที่ชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อลดผลกระทบ คือการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นอาสาสมัครดูแลรับผิดชอบงานต่างๆ รวมถึงการสร้างงาน และการสืบสานวัฒนธรรมอันดีของชุมชน 6) ด้านสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยว มีนโยบายในการวางแผนการจัดการ เพื่อป้องกันผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีหน่วยงานรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เรื่องกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด

ปิยวรรณ คงประเสริฐ (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วนำผลการศึกษาที่ได้มาเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการอย่างยั่งยืนของเกาะพะงัน ผลการวิจัยพบว่า ความโดดเด่น และจุดดึงดูดของทรัพยากรธรรมชาติของเกาะพะงันยังมีความสมบูรณ์อยู่มาก สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเลระดับโลกได้โดยมีการสร้างมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ เน้นการนำเสนอเอกลักษณ์ควบคู่กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น และสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน

พีรกานต์ ศิริรักษ์ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำแนกตามลักษณะของกลุ่มประชากรศาสตร์ ส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย สถานภาพโสด การศึกษาปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน สาเหตุที่เลือกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ นิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงเดือน เมษายน-มิถุนายน ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตในการหาข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว อุปสรรคต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่คือเรื่อง

ความไม่สะดวกในการเดินทาง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่รู้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็นหลักที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นวัฒนธรรมและมีความเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ

เถกิงศักดิ์ ชัยชาญ (2556) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้มีการหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยสามารถกำหนดได้ดังนี้ ชีตความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยเพิ่มขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวของประเทศเพิ่มขึ้น โดยเน้นการทำกิจกรรมที่สร้างมูลค่าและคุณค่า สร้างรายได้และกระจายรายได้ โดยคำนึงถึงความสมดุลและยั่งยืน ส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อความสมดุลและยั่งยืน พัฒนายกระดับมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวก การป้องกัน และการรักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเสริมสร้างกิจกรรมการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวแก่ทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการภาพยนตร์ต่างประเทศในราชอาณาจักร พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและเผยแพร่ข้อมูลสถิติ องค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเพื่อการวางแผนและบริหารจัดการ พัฒนาความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวทุกภาคส่วนทั้งในและต่างประเทศ

คะนิงภรณ์ วงเวียน (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบร่างยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ที่เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง และทำการสรุปผล เพื่อนำไปปรับปรุงและเสนอเป็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน จากผลการประเมิน ภาพรวมของวิสัยทัศน์อยู่ในระดับดีมาก ส่วนพันธกิจและประเด็นยุทธศาสตร์ทั้งยุทธศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในกลยุทธ์และแนวทางในการพัฒนาของยุทธศาสตร์นี้ด้วย

จินิกิ่ง (Jennings, 2004) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล และการจัดการชายฝั่งทะเล ชายฝั่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจมานานสำหรับการท่องเที่ยว ที่ยังคงมีการเจริญเติบโตมากขึ้น และผลลัพธ์ที่ได้มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการจัดการทะเลชายฝั่ง ซึ่งในประเทศอังกฤษก็ได้มีการจัดตั้งแผนการจัดการทะเลชายฝั่งเป็นครั้งที่สอง ควบคู่ไปกับการกำหนดมาตรการการคุ้มครองพื้นฐานการคุ้มครองชายฝั่งทะเล ประเด็นของความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล และการจัดการชายฝั่งทะเล รวมถึงธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไป ความกดดันในนักท่องเที่ยวทะเลชายฝั่ง การเร่งพัฒนาเขตพื้นที่จัดการชายฝั่งทะเล โดยมีการรับผิดชอบอย่างเป็นระบบและมีโครงการรองรับ ทำให้เกิดเป็นประเด็นถกเถียงว่าจะเกิดผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างมาก

ครีโอ และฟราโบนิ (Creo & Fraboni, 2010) ได้วิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทางทะเลไว้ว่า หน่วยงานท้องถิ่นและคนในชุมชนควรที่จะผสมผสานการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไปด้วยกัน ผลักดันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไปข้างหน้าพยายามตอบสนองความต้องการของตลาด สิ่งแวดล้อม และชุมชน สร้างความน่าเชื่อถือให้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวด้านอื่นๆ ควรจะมีการเพิ่มคุณภาพอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ทรุดโทรม มีการให้ข้อมูลในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม สร้างจิตสำนึกร่วมกัน และให้คำแนะนำที่มีผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางทะเลอย่างยั่งยืน ต่อ หน่วยงานท้องถิ่นและคนในชุมชน

โทเวนอร์ (Towner, 2016) ได้วิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวท่องเที่ยวในหมู่เกาะ Mentawai อินโดนีเซีย ผลการวิจัยพบว่า การจัดการการท่องเที่ยวท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนคือการช่วยเหลืออย่างมีนัยสำคัญโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย กลุ่มที่เกี่ยวข้องทั้งหมด รวมทั้งชุมชนท้องถิ่น การจัดการร่วมเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลในประเทศ อินโดนีเซีย นโยบายของรัฐบาลการบูรณาการแนวทางการดำเนินธุรกิจเสียดังกล่าว จาริตประเพณี และสิทธิในอาณาเขตท้องถิ่น การวิจัยนี้จะตรวจสอบวิธีการจัดการในปัจจุบันไปยังหมู่เกาะ Mentawai ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยการสำรวจมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การวิจัยภาคสนามได้ดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนกรกฎาคมและเดือนกันยายนของปี 2010 ผ่าน 108 สัมภาษณ์ในเชิงลึกกับนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ข้าราชการและพนักงานขององค์กรพัฒนาเอกชน จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว รีสอร์ท เรือเช่าเหมาลำและชุมชนในท้องถิ่นเห็นว่าการจัดการในปัจจุบันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหมู่เกาะ Mentawai ไม่เพียงพอในการปกป้องทรัพยากรทางทะเลขั้นพื้นฐาน การค้นพบที่สำคัญของงานวิจัยนี้คือการที่ผู้มีส่วนได้เสียถึงการระบุทุจริตที่ฝังแน่นของรัฐบาลได้นำไปสู่ความล้มเหลวของโครงการปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างรัฐบาล กับคนในชุมชน ว่ามีส่วนช่วยในการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพของหมู่เกาะ Mentawai

นาธาน ตันวิสิทธิ์ผล (NawhathThanvisitthpon, 2016) งานวิจัยรายงานผลการวิจัยที่ใช้การประเมินด้านสิ่งแวดล้อม และมีการประเมินผลกระทบทางสังคมของนโยบายการท่องเที่ยว ขณะสร้างรายได้สำหรับรัฐ แต่ไม่ส่งผลความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น ไม่มีการจัดกิจกรรมเทศกาลท้องถิ่น และข้อห้ามไม่ให้คนท้องถิ่นจากการมีส่วนร่วมทางการค้า ข้อบกพร่องเหล่านี้เกิดขึ้นจากการขาดภาวะผู้นำ และทำงานร่วมกันในชุมชน ผลการวิจัยเปิดเผยว่า ประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบได้กำไรน้อยจากการดำเนินงานของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และจังหวัด บทสรุปในงานวิจัย ประเมินได้มีเรื่องเกี่ยวกับการเมือง และสังคมสิ่งแวดล้อมตามแผนนโยบายการพัฒนาของการท่องเที่ยวที่เป็นผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น

เนื่องจากการกำหนดนโยบายซึ่งมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจร่วมกัน โดยชาวบ้านได้น้อยมากแม้ว่าจะเป็นผู้รับโดยตรงด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยยังเปิดเผยการขาดภาวะผู้นำ และทำงานร่วมกันของชุมชน และปัญหาสังคมตามมา ชุดของคำแนะนำนโยบายในระดับต่าง ๆ จึงได้รับการเสนอเพื่อแก้ไขปัญหานี้

ปาปาโจวติล (PapaGiorGiou, 2016) พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งทะเลมีการขยายตัวของกิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งทะเล พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งทะเลกลายเป็นขอบเขตที่ใหญ่ที่สุดของเขตเศรษฐกิจการท่องเที่ยวทางทะเลชายฝั่งทะเล เช่นเดียวกับองค์ประกอบที่ใหญ่ที่สุดของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งทะเล มักเกิดการโต้แย้งกันเกี่ยวกับผลกระทบทางสภาพแวดล้อมและความสอดคล้องกับกิจกรรมอื่นๆของมนุษย์ที่เกิดจากการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งทะเลมากขึ้น

การวางแผนการอนุรักษ์พื้นที่ทางทะเล (Marine Spatial Planning : MSP) คือกระบวนการพัฒนาและจัดการกับปัญหาสภาพแวดล้อมทางมหาสมุทรและทะเลรวมถึงการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่งทะเลด้วยMSP มีบทบาทที่โดดเด่นในการจัดการและการวางแผนแนวทางการจัดกิจกรรมทางทะเลและชายฝั่งทะเลและโดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อให้แน่ใจว่า

- 1) มีเงื่อนไขเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
- 2) คุณภาพของทัศนียภาพทางทะเลและทัศนียภาพบนชายฝั่งและทัศนียภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่นๆที่สำคัญ
- 3) การปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- 4) กฎหมายเชิงพื้นที่เพื่อไม่ให้พื้นที่ทางทะเลและชายฝั่งทะเลถูกละเมิดจากสิ่งอำนวยความสะดวกและกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต่างๆ
- 5) การจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นสัดส่วนสำหรับการใช้พื้นที่ของมนุษย์บนชายฝั่งทะเลเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งและสร้างสรรค์พื้นที่เพื่อการทำกิจกรรมร่วมกัน

12.บริบทพื้นที่เกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี

เกาะเสมสาร มียอดเขาที่สูงที่สุด 167 เมตร อยู่ทางทิศเหนือของเกาะ ขนาดย่อม 1 ลูก สูง 156 เมตร อยู่ทางทิศใต้ของเกาะและเนินเล็กเนินน้อยอีกบางส่วน ลักษณะเป็นดินลูกรังปนหินลูกรัง มีแหล่งน้ำจืดตามธรรมชาติเพียงเล็กน้อย มีชายหาดจำนวน 5 หาด คือ หาดเทียน อยู่ทางทิศ ตะวันออก หาดแหลมฝรั่ง อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ หาดเตย และหาดกรวด อยู่ทางทิศตะวันตก และหาดลูกกลม อยู่ทางทิศเหนือ มี 3 แหลม คือ แหลมลูกกลม แหลมต้นเลียบ และแหลมฝรั่ง

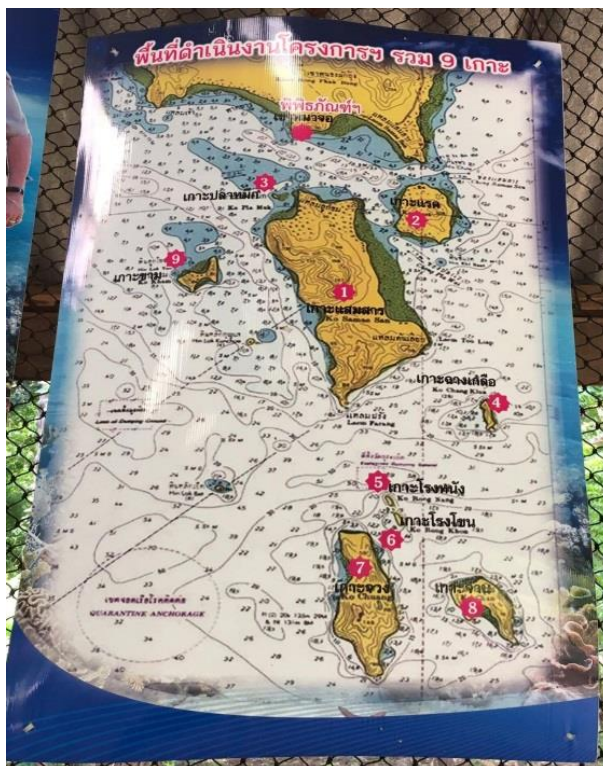

ภาพประกอบที่ 2 หาดลูกกลม เกาะเสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ภาพประกอบที่ 3 จุดชมวิวหาดลูกกลม เกาะเสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

หมู่เกาะเสมสารประกอบด้วย เกาะเสมสาร เกาะขาม เกาะแรด เกาะปลาหมึก เกาะจวง เกาะจาน เกาะโรงโชน เกาะโรงหนัง และเกาะฉางเกลือ ซึ่งเกาะเสมสารเป็นเกาะที่มีขนาดใหญ่ที่สุดใน 9 เกาะ อยู่ห่างจากฝั่ง 1.8 กิโลเมตร กว้าง 1.1 กิโลเมตร ยาว 2.8 กิโลเมตร มีเนื้อที่ 2,737 ไร่ 3 งาน 36 ตารางวา รูปทรงยาวรี

ภาพประกอบที่ 4 พื้นที่ในโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รวม 9 เกาะ การสำรวจสิ่งมีชีวิต

จากการสำรวจสิ่งมีชีวิตที่พบบนเกาะแสมสารพบสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมจำพวก เก้ง (*Muntiacus muntjak*) ตัวนึ่ง (*Manis spp.*) แมวดาว (*Prionailurus bengalensis*) สัตว์เลื้อยคลาน ได้แก่ งู (*Serpentes*) แอ้ง (*Leiolepis belliana*) กิ้งก่า (*Calotes versicolor*) ตะกวด (*Varanus bengalensis*) นอกจากนี้ยังพบไก่ป่า (*Gallus gallus*) และนกนานาชนิด พืชที่พบบนเกาะแสมสาร มีมากกว่า 200 ชนิด พืชเด่นคือ สกุลงิ้วพลอง (*Memecylon sp.*) และได้พบเฟินกูดหางนก (*Lindsaea cheniiching*) ซึ่งพบที่เกาะแสมสารเป็นครั้งแรก พรรณไม้บนเกาะแสมสาร

เกาะแสมสาร ประกอบไปด้วยสังคมพืชป่าชายหาด สังคมพืชป่าชายเลน สังคมพืชหน้าผา สังคมพืชป่ารุ่ม ป่าเหล่า หรือป่าไผ่อ่อน และมีสังคมพืชป่าดิบแล้ง (ฝั่งทะเล) เป็นสังคมพืชหลักของหมู่เกาะ ครอบคลุมพื้นที่เชิงเขาใกล้ระดับน้ำทะเลจนถึงยอดเขา

เส้นทางศึกษาธรรมชาติบนเกาะแสมสาร บนระยะทาง 450 เมตร และ 1,100 เมตร มีลักษณะเป็นสังคมพืชป่าดิบแล้ง ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มผู้ผลิต คือ พืชพรรณไม้หลายชนิดที่ออกดอก ออกผลตามแต่ละฤดูกาล กลุ่มผู้บริโภค คือ เก้ง (*Muntiacus muntjak*) ไก่ป่า (*Gallus gallus*) นก นอกจากนี้ยังมีกลุ่มผู้ย่อยสลาย ที่ทำให้ระบบนิเวศเกิดความสมดุล คือ ปลวก ไส้เดือน เห็ด รา ชนิดต่างๆ

พื้นที่ศึกษาทดลองปลูกพรรณไม้ป่าชายเลน จากการขุดทรายเพื่อนำไปใช้ในการก่อสร้าง ทำให้เกิดเป็นหลุมบ่อขนาดใหญ่ประมาณ 1 ไร่ จึงเกิดแนวคิดที่จะใช้พื้นที่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยการทดลองปลูกพรรณไม้ป่าชายเลนขึ้น ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อร่วมสนองพระราชดำริในการปลูกรักษาพันธุกรรมพืช ใช้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ระบบนิเวศป่าชายเลน ให้เกิดความเข้าใจและเห็นความสำคัญของระบบนิเวศป่าชายเลน

ภาพประกอบที่ 5 ป่าชายเลน เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

สวนพฤกษศาสตร์เกาะและทะเลไทย สร้างขึ้นบนเนื้อที่ประมาณ 100 ไร่ เดิมเป็นพื้นที่ราบต่ำและเป็นป่ากระถินยักษ์ ได้มีการนำดินที่เหลือจากการขุดอ่างเก็บน้ำนำมาถมพื้นที่ดังกล่าวให้สูงขึ้น และปรับพื้นที่ให้มีความเหมาะสม เพื่อรวบรวมพรรณไม้เข้ามาปลูก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับพืชพรรณไม้สำหรับเยาวชนและบุคคลทั่วไป ระบบนิเวศปะการัง

ระบบนิเวศแนวปะการังเกาะแสมสารเป็นระบบนิเวศทางทะเลที่มีความสำคัญต่อธรรมชาติ ทั้งเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน แหล่งหลบภัย แหล่งอาหาร และแหล่งท่องเที่ยว ปะการังส่วนใหญ่ที่พบ ได้แก่ ปะการังเขากวาง (*Acropora aspera*) ปะการังก้อน (*Massive coral*) ปะการังสมอง (*Platygralamellina*) ปะการังลายลูกฟูก (*Pachyseri spp.*) เป็นต้น

ภาพประกอบที่ 6 ปะการังบริเวณหาดเทียน เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

นอกจากปะการังแล้ว บริเวณที่มีกระแสน้ำแรงและตะกอนมาก พบกัลปังหาและแส้ทะเลหลายชนิด โดยเฉพาะกัลปังหาที่พบในบริเวณนี้เป็นรายงานการพบครั้งแรกในอ่าวไทย 3 สกุล ได้แก่ *Echinomuricea*, *Menella* และ *Dichotella* และพบครั้งแรกในประเทศไทย 2 สกุล ได้แก่ *Paraplexaura* และ *Guaiagorgia*

สำหรับสิ่งมีชีวิตที่เข้ามาอาศัยหรือใช้ประโยชน์ เช่น ปลา ได้แก่ กลุ่มปลาสลิตหินเป็นปลากลุ่มเด่นในแนวปะการัง โดยเฉพาะปลาสลิตหินเล็ก (*Abudefduf* spp.) และปลาสลิตเบงกอล (*Abudefduf bengalensis*) ปลาชนิดอื่นที่พบเป็นกลุ่มปลาที่สามารถพบได้ทั่วไปในแนวปะการังของอ่าวไทย ทั้งปลาการ์ตูน (*Amphiprionocellaris*) ปลาผีเสื้อ (*Chaetodon* spp.) ปลานกแก้ว (*Scarus* spp.) (สุชานา ชวนิตย์ และ วรณพวิทย์กาญจน์, 2548)

ภาพประกอบที่ 7 ปลาการ์ตูน (*Amphiprionocellaris*) ที่อาศัยอยู่บริเวณปะการังบริเวณหาดเทียน เกาะแสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

ฟองน้ำและเอคไคโนเดิร์ม

ฟองน้ำทะเล (Marine sponges) เป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังโบราณที่มีโครงสร้างร่างกายแบบง่ายๆ เนื่องจากการเรียงตัวของเซลล์แบบหลวมๆ และไม่มีเนื้อเยื่อที่แท้จริง ลำตัวเป็นรูพรุนและมีท่อน้ำกระจายอยู่ทั่วตัว โดยมีระบบท่อน้ำ (Water canal system) ที่ประกอบด้วยท่อเล็กๆตามลำตัว ฟองน้ำทะเลเป็นสัตว์กินอาหารด้วยการกรอง (Filter feeder) โดยกรองน้ำผ่านตัวซึ่งสามารถกรองน้ำทะเลได้มากกว่า10เท่าของปริมาตรตัวเองภายในหนึ่งชั่วโมงและทำงานต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาทั้งกลางวันและกลางคืน ฟองน้ำทะเลจึงมีบทบาทสำคัญของระบบนิเวศทางทะเลในแง่การปรับปรุงคุณภาพน้ำทะเลให้ใสสะอาดขึ้น ฟองน้ำที่พบในพื้นที่หมู่เกาะแสมสาร ได้แก่ ฟองน้ำครก (*Xestospongia testudinaria*) ฟองน้ำหูช้าง (*Cliona patera*) ฟองน้ำลูกกอล์ฟ (*Paratetillabacca*) ฟองน้ำกระชาย (*Coelocateriasingaporensis*) ฟองน้ำสีน้ำเงิน (*Neopetrosiasp*)

เอคไคโนเดิร์ม หมายถึง สัตว์ที่ผิวหนังเป็นหนาม หรือมีแผ่นหินปูนอยู่ใต้ผิวหนัง จัดอยู่ใน Phylum Echinodermata แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม คือ ดาวขนนก (Class Crinoidea) ดาวทะเล (Class Asteroidea) และดาวเปราะ (Class Ophiuroidea) เม่นทะเล (*Diademasetosum*) และหริญทะเล (Class Echinoidea) และปลิงทะเล (Class Holothuroidea) เอคไคโนเดิร์มเป็นสัตว์ทะเลที่มีประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และมีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศทางทะเลโดยพวกดาวทะเลใช้เป็นสารเพิ่มคุณค่าในอาหารสัตว์เป็นปุ๋ยจำพวกไนโตรเจน พวกปลิงทะเลและไขของเม่นทะเลใช้เป็นอาหารและมีราคาแพง (สุเมตต์ บุจฉากร และคณะ, ม.ป.ป.)

ภาพประกอบที่ 8 เม่นทะเล (*Diademasetosum*) เกาะแสมสารอำเภอสัตหีบจังหวัดชลบุรี

สาหร่ายทะเลและหญ้าทะเล

สาหร่าย (*Algae*) เป็นสิ่งมีชีวิตชั้นต่ำที่สามารถสังเคราะห์แสงได้คล้ายพืชแต่ไม่ใช่พืช เพราะไม่มีราก ลำต้น และใบที่แท้จริง มีเพียงส่วนที่คล้ายราก ลำต้น และใบเท่านั้น ซึ่งรวมทั้งหมดเรียกว่า ทัลลัส (Thallus) มีขนาดตั้งแต่เล็กมากไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า จนถึงขนาดใหญ่หลายสิบลเมตร

สาหร่ายทะเลเป็นผู้ผลิตขั้นต้น เป็นแหล่งอาหาร แหล่งอาศัยหลบภัย วางไข่ และอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อนของสัตว์ทะเลนานาชนิด นอกจากนี้สาหร่ายทะเลยังเป็นอาหารของมนุษย์ และใช้ในอุตสาหกรรมอาหารและยา สาหร่ายทะเลที่พบเห็นได้บ่อยในบริเวณเกาะแสมสาร ได้แก่ สาหร่ายเห็ดหูหนู (*Padinagymnospora*) สาหร่ายใบมะกรูด (*Halimedamacrolobadecaima*) สาหร่ายจอก (*Pista stratiotes*) (จากการประชุมวิชาการทรัพยากรไทย, 2546)

ภาพประกอบที่ 9 สาหร่ายเห็ดหูหนู (*Padinagymnospora*)

ที่มา : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, ม.ป.ป.

ภาพประกอบที่ 10 สาหร่ายฟูน (*Sargassum*)

ที่มา : Pop Adii, 2557

ภาพประกอบที่ 11 สาหร่ายใบมะกรูด (*Halimeda*)

ที่มา : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐาน, ม.ป.ป.

หญ้าทะเล คล้ายกับหญ้าบกทั่วไป แต่มีการปรับตัวให้สามารถเจริญเติบโตและแพร่ขยายพันธุ์ตามบริเวณแนวชายฝั่งได้ดี สามารถทนต่อคลื่นและการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมขณะน้ำขึ้นน้ำลงได้ในประเทศไทยมีการรายงานพบ 7 สกุล 12 ชนิด

แนวหญ้าทะเลมีความสำคัญต่อระบบนิเวศชายฝั่งเป็นอย่างสูง เนื่องจาก

1. ดันและรากของหญ้าทะเลช่วยลดความรุนแรงของคลื่น และลดการฟุ้งกระจายของตะกอน
2. ช่วยให้การกักต่อนและพังทลายบริเวณชายฝั่งลดลง
3. เป็นแหล่งอาศัยหลบภัย แหล่งวางไข่ และแหล่งหากินของสัตว์ทะเล
4. เป็นอาหารของพะยูน และเต่าทะเล

บริเวณเกาะเสมสารมีทั้งหมด 4 ชนิด ได้แก่ หญ้าคาทะเล (*Enhalusacoroides*) หญ้าใบมะกรูดแคระ (*Halophila minor*) หญ้าใบมะกรูด (*Halophila ovalis*) หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย (*Cymodoceaserrulata*) (จากการประชุมวิชาการทรัพยากรไทย, 2546)

ภาพประกอบที่ 12 หญ้าคาทะเล (*Enhalusacoroides*)
ที่มา : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, ม.ป.ป.

ภาพประกอบที่ 13 หญ้าใบมะกรูดแคระ (*Halophila minor*)
ที่มา : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, ม.ป.ป.

ภาพประกอบที่ 14 หญ้าใบมะกรูด (*Halophila ovalis*)

ที่มา : ปศุสัตว์, ม.ป.ป.

ภาพประกอบที่ 15 หญ้าชะเงาใบฟันเลื่อย (*Cymodocea serrulata*)

ที่มา : กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2556

หอยในหมู่เกาะแสมสาร

หอย (Molluscs หรือ Mollusks) เป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ในทางวิชาการจัดอยู่ในไฟลัมมอลลัสกา (Phylum Mollusca) แปลว่าผู้มีลำตัวอ่อนนุ่ม (Mollusk = soft body) ดังนั้นสัตว์ในไฟลัมนี้จึงมีร่างกายอ่อนนุ่ม ร่างกายมีเปลือกแข็งที่เป็นสารประกอบหินปูน (Calcium Carbonate) ปกคลุมตัว แต่ในบางกลุ่มเปลือกแข็งดังกล่าวก็ลดลงรูปลงไป เช่น หมึกกล้วย หากดิน เป็นต้น ตัวอย่างสัตว์ในไฟลัมนี้ ได้แก่ หอยฝาเดียว (Gastropods) หอยสองฝา (Bivalves) หมึก (Cephalopods) เป็นต้น สัตว์กลุ่มนี้พบได้ทั่วไปในแทบทุกถิ่นอาศัย (Habitats) ตั้งแต่พื้นที่ท้องทะเลลึกไปจนกระทั่งยอดเขา

การจัดหมวดหมู่มอลลัสก์

1. ชั้นหอยหนอน (Class Caudofoveata และ Class Solenogastrea)

2. ชั้นหอยฝาละมีโบราณหรือหอยฝาชีโบราณ (Class

Monoplacophora: Monoplacophorans)

3. ชั้นลิ่นทะเลหรือหอยแปดเกล็ด (Class Polyplacophora : chitons)

4. ชั้นหอยฝาเดียว (Class Gastropoda : snails and slugs)

5. ชั้นหอยสองฝา (Class Bivalvia : clams)

6. ชั้นหอยงาช้าง (Class Scaphopoda : tusk shells)

7. ชั้นหมึก (Class Cephalopods : cephalopods)

สัตว์กลุ่มหอยฝาเดียวส่วนใหญ่ที่พบบริเวณเกาะแสมสาร ได้แก่ หอยนมสาว (*Trochus maculatus*) หอยตาวัว (*Turbo petholatus*) หอยน้ำพริก (*Littorina scabra*) หอยขึ้นก (*Littorina pallidula*) หอยเบี้ย (*Monetaria moneta*) หอยสังข์ (*Pleuroploca filamentosa*) และหอยจุกพราหมณ์ (*Cymbiolanobilis*) เป็นต้น

หอยสองฝาที่พบบริเวณเกาะแสมสาร ได้แก่ หอยแครง (*Anadara granosa*) หอยแมลงภู่ (*Perna perna*) หอยกัลปังหา (*Pteria penguin*) หอยขวาน (*Malleus albus*) หอยจอบ (*Saxidomus nutalli*) หอยนางรม (*Saxidomus nutalli*) หอยมือเสือ (*Tridacna squamosa*) หอยพัด (*Pectinidae*) หอยกระจก (*Placuna placenta*) เป็นต้น (พงษ์รัตน์ ดำรงโรจน์วัฒนา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, ม.ป.ป.)

ภาพประกอบที่ 16 หอยจุกพราหมณ์ (*Cymbiolanobilis*)

ที่มา : sunsetseashellfarm, ม.ป.ป.

ภาพประกอบที่ 17 หอยมือเสือ (*Tridacnasquamosa*)

ที่มา : วิวไฟเตอร์, 2557

วาฬบรูด้า (*Balaenoptera brydei*)

วาฬบรูด้า (*Balaenoptera brydei*) มีลำตัวสีเทาดำ ท้องสีอ่อนหรือชมพู รูปร่างค่อนข้างเพรียว เมื่อเปรียบเทียบกับวาฬชนิดอื่น มีรูหายใจ 2 รู มีร่องใต้คางเป็นแนวยาวถึงสะดือ 40-70 ร่อง ซึ่งกรองอาหารสีเทา 250-370 คู่ ครีบหลังอยู่ค่อนข้างไปทางหางเป็นรูปสามเหลี่ยมตั้งตรงและปลายครีบแหลม ลักษณะเด่นที่แยกออกจากชนิดอื่น คือ ส่วนหัวมีแนวสันนูน 3 เส้น เมื่อโตเต็มที่มีความยาวลำตัว 14-15 เมตร เพศเมียใหญ่กว่าเพศผู้เล็กน้อย ลูกแรกเกิดยาว 3.4-4 เมตร เข้าสู่วัยเจริญพันธุ์เมื่ออายุ 8-13 ปี ระยะตั้งท้องนาน 11-12 เดือน ให้ลูกครั้งละ 1 ตัว ลูกหย่านมเมื่ออายุ 6 เดือน มีอายุยืนยาวประมาณ 50 ปี

แหล่งหากินที่สำคัญได้แก่ อ่าวตัว ก พบเห็นได้ในระยะใกล้ฝั่ง ตั้งแต่ 4-30 กิโลเมตร อาหารได้แก่ ผองปลา เช่น ปลากะตักแก้ว ปลากะตักความ ปลาหลังเขียว ลูกปลาทุ เป็นต้น บางครั้งกินพวกปลาหมึก เคย และสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังอื่นๆ

โครงการตรวจวาฬบรูด้าที่จัดแสดงอยู่บนเกาะแสมสารในปัจจุบัน นำมาจากซากวาฬบรูด้าตัวเดียวกันนี้ ที่เกยตื้นโขดหินบริเวณหาดเตย ด้านทิศตะวันตกของเกาะแสมสารห่างจากชายฝั่งประมาณ 800 เมตร เมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554 ลักษณะเป็นซากคงเหลือโครงกระดูก ในเบื้องต้นได้รับการพิสูจน์ซากโดยนายสมชาย มั่นอนันต์ทรัพย์ นักวิชาการประมงชำนาญการพิเศษ รักษาการ ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตะวันออก จังหวัดระยอง ในขณะนั้น

ผลการชันสูตรซากพบว่า วาฬดังกล่าวเป็นเพศเมีย อายุประมาณ 15 ปี อยู่ในช่วงเจริญพันธุ์ มีความยาวประมาณ 10 เมตร น้ำหนักโดยประมาณ 2 ตัน ตายมาแล้วอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ทั้งนี้ยังไม่ทราบสาเหตุการตายที่แน่ชัด สันนิษฐานเบื้องต้นว่าวาฬดังกล่าวได้ตายลงในทะเล ก่อนจะถูกคลื่นซัดเอาซากส่วนที่เหลือเข้าสู่ฝั่ง

ภายหลังการชันสูตร ได้นำซากวาฬดังกล่าวไปฝังยังบริเวณใกล้เคียง เพื่อให้เศษเนื้อและไขมัน
ย่อยสลาย ก่อนจะเก็บรวบรวมชิ้นส่วนกระดูกมาจัดแสดง ณ โรงเรียนชั่วคราว บนเกาะแสมสาร
(พิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยา องค์การพิพิธภัณฑทวิทยาาสตร์แห่งชาติ, ม.ป.ป.)

ภาพประกอบที่ 18 ซากวาฬบรูด้าที่เกยตื้นบริเวณหาดเตย
ที่มา : MGR Online, 2554

ภาพประกอบที่ 19 ชิ้นส่วนกระดูกวาฬบรูด้า เกาะแสมสาร
ที่มา : ศรีณย์, 2558

สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกหรือทั่วไปเรียกกันว่า สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ (Amphibian) เป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังในชั้น Amphibian อาศัยอยู่ได้ทั้งในน้ำและบนบก มีลักษณะเฉพาะตัว คือ ผิวหนังมีต่อมเมือกทำให้ผิวหนังชุ่มชื้นตลอดเวลา ผิวหนังเปียกชื้นอยู่เสมอ ไม่มีเกล็ดหรือขน หายใจด้วยเหงือกปอด ผิวหนัง หรือผิวในปากในคอ โดยชั้นผิวหนังนั้นมีลักษณะพิเศษสามารถแลกเปลี่ยนออกซิเจนได้เนื่องจากมีโครงข่ายหลอดเลือดฝอยจำนวนมาก เพื่อใช้ในการหายใจ สืบพันธุ์โดยการผสมพันธุ์นอกลำตัว สืบพันธุ์เมื่ออายุ 2-3 ปี ออกลูกเป็นไข่อยู่ในน้ำ ไม่มีเปลือก วางไข่เป็นกลุ่ม ในน้ำมีสารเป็นวุ้นหุ้ม สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกส่วนใหญ่จะมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างทั้งภายนอกและภายในอย่างสิ้นเชิงไปตามวงจรชีวิต ตัวอ่อนอาศัยอยู่ในน้ำ หายใจด้วยเหงือก เมื่อโตขึ้นจะเปลี่ยนรูปร่างอาศัยอยู่บนบก หายใจด้วยปอดหรือผิวหนัง โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งในช่วงระหว่างฤดูหนาวถึงฤดูร้อน ส่วนใหญ่จะขุดรูเพื่อจำศีล

จากการสำรวจความหลากหลายชนิดของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกในพื้นที่ของหมู่เกาะแสมสาร พบความหลากหลายชนิดของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก จำนวน 5 วงศ์ 7 สกุล 8 ชนิด คือ วงศ์คางคก (Buforidae) 1 ชนิด วงศ์กบหนอง (Dicroglossidae) 2 ชนิด วงศ์อึ่งอ่าง (Microhylidae) 3 ชนิด วงศ์กบ (Ranidae) 1 ชนิด และวงศ์ปาด (Rhacophoridae) 1 ชนิด สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกส่วนใหญ่พบใกล้แหล่งน้ำบนเกาะแสมสาร ยกเว้นปาดบ้าน (*Polypedates leucomystax*) พบในห้องน้ำ (พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ, ม.ป.ป.)

ภาพประกอบที่ 20 กบเขาลงตอง (*Rana choronota*)

ที่มา : ศูนย์ศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติทางบก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก
แก่งกรุง, ม.ป.ป.

สัตว์เลื้อยคลานในหมู่เกาะแสมสาร

สัตว์เลื้อยคลาน (Reptile) จัดอยู่ในไฟลัมสัตว์มีแกนกระดูกสันหลัง เป็นสัตว์มีกระดูกสันหลังกลุ่มแรกๆ ของโลกที่มีการดำรงชีวิตอย่างแท้จริง สัตว์เลื้อยคลานมีการปรับสภาพร่างกายที่แตกต่างไปจากสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกหลายอย่าง ซึ่งทำให้สัตว์เลื้อยคลานนั้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสภาพภูมิอากาศที่ร้อนและแห้งแล้งในทะเลทรายได้ แต่สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกไม่สามารถดำรงชีวิตในทะเลทรายได้ เนื่องจากเวลาผสมพันธุ์จะต้องอาศัยแหล่งน้ำเป็นตัวกลางในการผสมพันธุ์ผิวหนังของสัตว์เลื้อยคลานมีความแห้ง หยาบกระด้างกว่าผิวหนังที่ลื่นของสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก ซึ่งช่วยป้องกันการระเหยน้ำออกจากร่างกาย และช่วยป้องกันอันตรายให้แก่ผิวหนัง รวมทั้งไม่มีต่อมเหงื่อและต่อมน้ำมันอยู่ใต้ผิวหนัง ซึ่งช่วยทำให้ป้องกันการสูญเสียน้ำและการระเหยน้ำได้อย่างดี ข้อสำคัญที่สุดคือสัตว์เลื้อยคลานวางไข่บนพื้นดินและมีวิวัฒนาการให้มีการปฏิสนธิของตัวอ่อนภายในเปลือกไข่ ซึ่งเป็นการปรับตัวตามสภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการดำรงชีวิตให้รอดพ้นจากแหล่งน้ำ

จากการสำรวจความหลากหลายชนิดของสัตว์เลื้อยคลานในพื้นที่หมู่เกาะแสมสาร พบความหลากหลายชนิดของสัตว์เลื้อยคลานจำนวน 6 วงศ์ 12 สกุล 13 ชนิด คือ วงศ์เต่าทะเล (Cheloniidae) 2 ชนิด วงศ์กิ้งก่า (Agamidae) 3 ชนิด วงศ์ตุ๊กแก (Gekkonidae) 3 ชนิด วงศ์จิ้งเหลน (Scincidae) 2 ชนิด วงศ์ตะกวด (Varanidae) 1 ชนิด และวงศ์งูพิษเขี้ยวหลัง (Colubridae) 2 ชนิด สัตว์เลื้อยคลานพบกระจายตามแหล่งที่อยู่ เช่น วงศ์ตุ๊กแก (Gekkonidae) พบอยู่ตามอาคารบนเกาะ วงศ์กิ้งก่า (Agamidae) วงศ์จิ้งเหลน (Scincidae) วงศ์ตะกวด (Varanidae) และวงศ์งูพิษเขี้ยวหลัง (Colubridae) พบในทะเลรอบๆ เกาะแสมสาร (พิพิธภัณฑสถานชาติวิทยา องค์การพิพิธภัณฑวิทยาาสตร์แห่งชาติ, ม.ป.ป.)

ภาพประกอบที่ 21 จิ้งเหลน (*Scincidae*)

ที่มา : อิศสระ ปะทะวัง, 2555

ภาพประกอบที่ 22 ตุ๊กแก (*Epinepheluscoioides*)

ที่มา : สีฟ้า ละออง, 2548

นกในหมู่เกาะแสมสาร

นก จัดอยู่ในไฟลัมสัตว์มีแกนสันหลัง ชั้น Aves โดยมีลักษณะทั่วไปคือ เป็นสัตว์ 2 เท้า เลือดอุ่น ออกลูกเป็นไข่ รยางค์คู่หน้าเปลี่ยนแปลงไปเป็นปีก มีขนนก และกระดูกที่กลวงเบา นกเป็นสัตว์ที่พบเห็นได้ง่ายเมื่อเทียบกับสัตว์มีกระดูกสันหลังชนิดอื่นๆ สามารถพบเห็นได้ในหลากหลายพื้นที่ทำให้พบชนิดที่แตกต่างกัน นกที่พบในบริเวณหมู่เกาะแสมสารแบ่งกลุ่มตามลักษณะของถิ่นที่อยู่อาศัยได้ดังนี้ กลุ่มนกเดินลุยน้ำ นกทะเล นกป่า นกตามบ้านเรือและนกสวน และนกน้ำ นกเป็นสิ่งมีชีวิตที่ทำให้ระบบนิเวศมีความสมดุล เช่น นกที่กินพืช ผลไม้ น้ำหวานดอกไม้ และเมล็ด เป็นอาหารจะเป็นผู้ทำหน้าที่ขยายพันธุ์ โดยถ่ายมูลที่มีเมล็ด

นกที่พบในหมู่เกาะแสมสารมีทั้งหมด 109 ชนิด เช่น นกจับแมลงหลังเขียว (*Ficedulaealisae*) นกจับแมลงอกสีน้ำตาลอ่อน (*Rhinomyiasbrunneatus*) นกนางนวลกลบท้ายทอยดำ (*Sterna sumatrana*) นกกระแตแต้แว้ด (*Vanellusindicus*) นกเขาใหญ่ (*Spilopeliachinesis*) นกเขาขาว (*Geopeliastriata*) นกกระจี๊ดธรรมดา (*Phylloscopusinornatus*) นกยางทะเล

(*Egeatta sacra*) นกตบยุงเล็ก (*Caprimulgus asiaticus*) และนกกระเต็นอกขาว (*Halcyon smymensis*) เป็นต้น (หนังสือนกในหมู่เกาะแสมสาร, 2553)

ภาพประกอบที่ 23 นกนางนวลเกลบท้ายทอยดำ (*Sterna sumatrana*)
ที่มา : plains-wanderer, 2556

ภาพประกอบที่ 24 นกกระเตแต้แว๊ด (*Vanellus indicus*)
ที่มา : ChaiyanathChamoraman, 2013

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรีโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 1.การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง
- 2.การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า
- 3.ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ
- 4.การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5.การวิเคราะห์ข้อมูล

1.การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี จากข้อมูลสถิติ เดือนตุลาคม 2558–กันยายน 2559 มีนักท่องเที่ยวทั้งหมด 96,381 คน(สถิติจำนวนนักท่องเที่ยวเกาะเสมสารจังหวัดชลบุรี, 2559)

กลุ่มที่ 2 ประชาชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชน เกาะเสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี

กลุ่มที่ 3 ภาครัฐหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเสมสาร และคณะปฏิบัติงานวิจัยการเพาะพันธุ์ปะการัง

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวบริเวณเกาะเสมสาร ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่จะตอบแบบสอบถามจากขนาดของประชากรที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี จากข้อมูลสถิติ โดยใช้สูตรการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโรยามาเน่ (Yamane, 1973) ในการคำนวณ โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 95% และความผิดพลาดที่ยอมรับได้ 5% โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญทั้งเพศชายและเพศหญิง

$$\begin{aligned}
 \text{โดยใช้สูตร } n &= \frac{N}{1 + Ne^2} \\
 &= \frac{96,381}{1 + 96,381(0.5)^2} \\
 &= 399.34 \text{ คน}
 \end{aligned}$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ 400 คน

กลุ่มที่ 2 ประชากรในชุมชน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ และทำงานเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเกาะแสมสาร จังหวัดชลบุรี จำนวน 2 คน ได้แก่ ประชากรที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 ภาครัฐ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเกาะแสมสาร จังหวัดชลบุรี จำนวน 4 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ จำนวน 1 คน คณะปฏิบัติงานวิจัยการเพาะพันธุ์ปะการัง จำนวน 2 คน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแสมสาร จำนวน 1 คน

2.การสร้างเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะแสมสาร จังหวัดชลบุรี มีเป้าหมายเพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดการจากปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นในพื้นที่ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัย 2 ประเภทคือแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ และแบบสัมภาษณ์

1.แบบสอบถามของนักท่องเที่ยวโดยสอบถามความคิดเห็นเพื่อพัฒนาเป็นแนวทางการท่องเที่ยวทางทะเล มีทั้งหมด 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อที่ 1 เพศ

ข้อที่ 2 อายุ

ข้อที่ 3 ระดับการศึกษา

ข้อที่ 4 อาชีพ

ข้อที่ 5 รายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 เป้าหมายการเดินทางของนักท่องเที่ยว

ข้อที่ 1 ท่านเดินทางมาจากจังหวัดใด

ข้อที่ 2 วัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง

ข้อที่ 3 กิจกรรมที่ท่านสนใจ

ข้อที่ 4 ท่านเคยเดินทางมาเกาะแสมสารกี่ครั้ง

ข้อที่ 5 ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว

ข้อที่ 6 ท่านได้รับข้อมูลของเกาะแสมสารจากที่ใด

ข้อที่ 7 วิธีการที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว

*หมายเหตุ ข้อ 3 และข้อ 6 เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะแสมสาร

ข้อที่ 1 ด้านความดึงดูดใจ

ข้อที่ 2 ด้านความสามารถในการเข้าถึง

ข้อที่ 3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ข้อที่ 4 ด้านกิจกรรม

ข้อที่ 5 ด้านการจัดการ

ตอนที่ 4 ระดับผลกระทบทางการท่องเที่ยว

ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะ

แสมสาร

2.แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ แบบสัมภาษณ์ประชากรในชุมชนและแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

แบบสัมภาษณ์ประชากรในชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเกาะแสมสารของภาครัฐ

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 4 ปัญหาจากการท่องเที่ยวเกาะแสมสาร

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของชุมชนเพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะ

แสมสาร

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

ตอนที่ 3 การจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 5 ปัญหาจากการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อพัฒนาการจัดการ

ท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีวิธีการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือดังนี้

3.1.1 ศึกษาค้นคว้าตำราเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และนำไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อสร้างแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์เพื่อให้มีความตรงตามเนื้อหาโดยให้เนื้อหาครอบคลุมถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล

3.1.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องจำนวน 5 ท่าน พิจารณาค่าของแบบสอบถามด้วยวิธีตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม วัตถุประสงค์และเนื้อหา โดยค่าที่ได้ต้องใกล้เคียง 1 มากที่สุด หรือมากกว่า 0.6 ขึ้นไป (Rovinelli and Hambleton, 1977) เพราะถือว่าค่าที่ได้เพียงพอและเป็นที่ยอมรับทางสถิติ ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.687 หลังจากนั้น นำแบบสอบถามไปปรับให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปทดลองใช้

3.1.3 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับนักท่องเที่ยวที่คล้ายกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค โดยค่าที่ได้ต้องมีค่าใกล้เคียง 1 มากที่สุด หรือ 0.7 ขึ้นไป (Nunnally and Bernstein, 1994) เพราะค่าที่ได้เพียงพอและเป็นที่ยอมรับทางสถิติ ซึ่งได้ค่าเท่ากับ 0.916 หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปปรับให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แบบสอบถามของนักท่องเที่ยว เมื่อได้เครื่องมือที่มีมาตรฐานและถูกต้องแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยวางแผนและศึกษาพื้นที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้วิจัยทำการติดต่อประสานงานเป็นการภายในกับภาครัฐและส่วนที่เกี่ยวข้อง

4.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามถามนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี

4.4 ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลและจัดระบบ เพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก แบบสัมภาษณ์ประชากรในชุมชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องเมื่อได้เครื่องมือที่มีมาตรฐานและถูกต้องแล้ว ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์และการจดบันทึกตามประเด็นหลักในการสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

5.การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

เมื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องของการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลแบบสอบถามโดยบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมในคอมพิวเตอร์

แบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

แบบสอบถามตอนที่ 2 พฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ

แบบสอบถามตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี วิเคราะห์โดย การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แบบสอบถามตอนที่ 4 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แบบสอบถามตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชนวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การแปลผลความหมายคะแนนเฉลี่ยที่ได้มาจัดระดับความสำคัญเป็น 5 ระดับ คือ

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.21 - 5.00	มากที่สุด
3.41 - 4.20	มาก
2.61 - 3.40	ปานกลาง
1.81 - 2.60	น้อย
1.00 - 1.80	น้อยที่สุด

ความกว้างของอันตรภาคชั้นของค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 0.8 ซึ่งได้ค่ามาจากการคำนวณโดยใช้สมการทางคณิตศาสตร์ดังนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{5 - 1}{5}$$

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = 0.8$$

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสังเกต การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง และผลที่ได้จากการสนทนากลุ่มของกลุ่มต่าง ๆ และเมื่อดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลแบบสัมภาษณ์ โดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้ เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อเสนอแนะ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อเสนอแนะ จากแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน พิจารณาผลอิงตามแนวความคิดและทฤษฎีด้านความพึงพอใจ (5A) ดังนี้ ด้านความดึงดูดใจ ด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านกิจกรรม และ ด้านการจัดการโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นข้างต้น เพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวทางทะเล ศึกษาสถานการณ์การจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล และหาแนวทางการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปแบบของการบรรยาย รูปภาพประกอบ คำอธิบายและตารางประกอบคำอธิบาย โดยเรียงลำดับตามหัวข้อดังนี้

- 1.บริบททางการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี
- 2.สถานการณ์การท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย

- 1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยว
- 1.2 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว
- 1.3 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ดสาร
- 1.4 ข้อมูลผลกระทบทางการท่องเที่ยว
- 1.5 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน
- 1.6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1.บริบททางการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี

เกาะเสม็ดสารตั้งอยู่ในอำเภอเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี มีชายหาดจำนวน 5 หาด คือ หาดเทียน หาดแหลมฝรั่ง หาดเตย หาดกรวด และหาดลูกกลม มีเนื้อที่ 2,737 ไร่ 3 งาน 36 ตารางวา เป็นหนึ่งในพื้นที่โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และได้เปิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว และคนในชุมชน ได้เข้ามาศึกษาเพื่อกระตุ้นการเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติ โดยผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การดำน้ำ นั่งเรือท่องเที่ยวชมทัศนียภาพ เส้นทางธรรมชาติ บนเกาะเสม็ดสารมีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประกอบไปด้วย กลุ่มปะการัง พรรณไม้ต่างๆ สาหร่ายและหญ้าทะเล หอย สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์เลื้อยคลาน และนกสายพันธุ์ต่างๆ ที่มีความหลากหลายทางธรรมชาติ และยังพบพืชที่สำคัญคือ สกุลงไม้พลอง(Memecylon) และเฟินกูดหางนก(Lindsaeteneradryand)

ซึ่งพบที่เกาะเสมสารเป็นครั้งแรก ส่วนในการใช้พื้นที่สำหรับเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว นั้น เปิดใช้แค่เพียงหาดเตย และหาดลูกลมบางส่วนเท่านั้น เพื่อเป็นการไม่รบกวนธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากจนเกินไป

2.สถานการณ์การท่องเที่ยวเกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับสถานการณ์การท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี จากการปฏิบัติงานภาคสนามโดยใช้แบบสอบถามประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงค่าความถี่ ร้อยละของนักท่องเที่ยว

1.2 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว โดยแจกแจงค่าความถี่ ร้อยละ

1.3 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสมสาร โดยแจกแจงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.4 ข้อมูลผลกระทบทางการท่องเที่ยว โดยแจกแจงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.5 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยแจกแจงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสมสาร

ซึ่งข้อมูลทั้งหมดได้นำเสนอเป็นค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยาย ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน แจกแจงผลข้อมูลเป็นค่าความถี่ ร้อยละ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยาย ปราบกฎผลตั้งตาราง ต่อไปนี้

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ		
1.1) ชาย	153	38.3
1.2) หญิง	247	61.7
รวม	400	100.0

เพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.7 มากกว่า เพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38.3

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
2.อายุ		
2.1) 15-19 ปี	24	6.0
2.2) 20-24 ปี	140	35.0
2.3) 25-29 ปี	89	22.3
2.4) 30-34 ปี	50	12.5
2.5) 35-39 ปี	49	12.2
2.6) 40 ปีขึ้นไป	48	12.0
รวม	400	100.0

อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุเฉลี่ย 28.6 ปี อายุน้อยที่สุดคือ 15 ปี และอายุมากที่สุด 62 ปี เมื่อแบ่งกลุ่มอายุออกเป็นช่วงอายุจะพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจะอยู่ในช่วงอายุ 20-24 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาจะอยู่ในช่วงอายุ 25-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.3 ช่วงอายุ 30-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.5 ช่วงอายุ 35-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.2 ช่วงอายุ 40 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 12 และช่วงอายุ 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 6 ตามลำดับ

ตาราง 3 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามระดับการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3.ระดับการศึกษา		
3.1) ต่ำกว่าปริญญาตรี	79	19.8
3.2) ปริญญาตรี	282	70.4
3.3) สูงกว่าปริญญาตรี	39	9.8
รวม	400	100.0

ระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.4 รองลงมามีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 19.8 และมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 9.8 ตามลำดับ

ตาราง 4 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอาชีพ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4.อาชีพ		
4.1) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	74	18.4
4.2) พนักงานบริษัทเอกชน	135	33.7
4.3) ธุรกิจส่วนตัว	48	12.0
4.4) เกษตรกรรม	1	0.3
4.5) รับจ้างทั่วไป/ค้าขาย	27	6.8
4.6) นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	107	26.8
4.7) อื่นๆ	8	2.0
รวม	400	100.0

อาชีพ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลงมาเป็นนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 26.8 ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 18.4 ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 12.0 รับจ้างทั่วไป/ค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 6.8 อาชีพอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 2.0 และเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ตาราง 5 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
5.รายได้ต่อเดือน		
5.1) ต่ำกว่า 10,000 บาท	103	25.7
5.2) 10,001-20,000 บาท	134	33.5
5.3) 20,001-30,000 บาท	71	17.8
5.4) 30,001-40,000 บาท	41	10.3
5.5) 40,001-50,000 บาท	18	4.4
5.6) 50,001 บาทขึ้นไป	33	8.3
รวม	400	100.0

รายได้ต่อเดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีรายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 25.8 รายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 17.7 รายได้ต่อเดือน 30,001-40,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.3 รายได้ต่อเดือน 50,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.3 รายได้ต่อเดือน 40,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.4 ตามลำดับ

1.2 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว แจกแจงผลข้อมูลเป็นค่าความถี่ ร้อยละ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยาย ปรากฏผลดังตาราง ดังนี้ ตาราง 6 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามวัตถุประสงค์หลักของการเดินทาง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1.วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางมายังเกาะเสม็ด		
1.1) เพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อนหย่อนใจ	369	92.3
1.2) เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร	6	1.5
1.3) เพื่อเยี่ยมญาติ/เพื่อน	3	0.8
1.4) เพื่อธุรกิจ	5	1.3
1.5) เพื่อศึกษาเรียนรู้	15	3.8
1.6) อื่นๆ	2	0.5
รวม	400	100.0

วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางมายังเกาะเสม็ด พบว่านักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางมายังเกาะเสม็ด เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.3

รองลงมาคือการเดินทางมาเพื่อศึกษาเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 3.8 และเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

ตาราง 7 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกิจกรรมที่สนใจ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
2.กิจกรรมที่ท่านสนใจ*		
2.1) เที่ยวทะเลและหมู่เกาะ	257	24.5
2.2) ดำน้ำชมปะการัง	268	25.5
2.3) นั่งเรือท่องกระajak	157	14.9
2.4) ศึกษาเส้นทางธรรมชาติ	62	5.9
2.5) ศึกษาป่าชายเลน	55	5.2
2.6) ซี่งักรยานชมธรรมชาติ	98	9.3
2.7) พายเรือคายัค	93	8.8
2.8) วอลเลย์บอลชายหาด	9	0.9
2.9) ชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา	46	4.4
2.10) อื่นๆ	6	0.6
รวม	1,051	100.0

*หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจ พบว่านักท่องเที่ยวที่ตอบแบบสอบถามที่สนใจคือ กิจกรรมดำน้ำชมปะการัง มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 25.5 รองลงมาที่สนใจคือ กิจกรรมเที่ยวทะเลและหมู่เกาะ คิดเป็นร้อยละ 24.5 และกิจกรรมนั่งเรือท่องกระajak คิดเป็นร้อยละ 14.9 ตามลำดับ

ตาราง 8 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามจำนวนครั้งที่เดินทางมายังเกาะเสม็ดสาร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
3.ท่านเคยเดินทางมาเกาะเสม็ดสารกี่ครั้ง		
3.1) ครั้งแรก	332	83.0
3.2) มากกว่า 1 ครั้ง	68	17.0
รวม	400	100.0

นักท่องเที่ยวที่มายังเกาะเสม็ดสารส่วนมากเดินทางมาเป็นครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 83.0 และมีเพียงส่วนน้อยที่เดินทางมามากกว่า 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.0

ตาราง 9 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4.ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว		
4.1) คนเดียว	12	3.0
4.2) ครอบครัว	127	31.8
4.3) กลุ่มเพื่อน	230	57.5
4.4) บริษัททัวร์	5	1.3
4.5) คณะดูงาน	15	3.8
4.6) อื่นๆ	11	2.8
รวม	400	100.0

จำนวนสมาชิกที่เดินทางมายังเกาะเสม็ดสาร พบว่านักท่องเที่ยวเดินทางมากับกลุ่มเพื่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.7 รองลงมาเดินทางมากับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 31.8 และเดินทางมากับคณะดูงาน คิดเป็นร้อยละ 3.8 ตามลำดับ

ตาราง 10 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามช่องทางที่ได้รับข้อมูลของเกาะเสม็ดสาร

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
5.ท่านได้รับข้อมูลของเกาะเสม็ดสารจากที่ใด*		
5.1) รายการโทรทัศน์	24	4.6
5.2) หนังสือ (หนังสือแนะนำเที่ยวต่างๆ, นิตยสาร)	33	6.4
5.3) สื่อโซเชียลมีเดีย (Facebook, Instagram)	263	50.7
5.4) เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ	184	35.5
5.5) อื่นๆ	15	2.8
รวม	519	100.0

*หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ช่องทางที่นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลของเกาะเสม็ดสาร พบว่านักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลจากสื่อโซเชียลมีเดีย (Facebook, Instagram) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.7 รองลงมาที่ได้รับข้อมูลจากเพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ คิดเป็นร้อยละ 35.5 และได้รับข้อมูลจากหนังสือแนะนำเที่ยวต่างๆ, นิตยสาร คิดเป็นร้อยละ 6.4 ตามลำดับ

ตาราง 11 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำแนกตามวิธีการเดินทางมาท่องเที่ยว

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
6.วิธีการที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว		
6.1) รถยนต์ส่วนตัว	310	77.5
6.2) รถโดยสารประจำทาง	69	17.3
6.3) อื่นๆ	21	5.2
รวม	400	100.0

นักท่องเที่ยวเดินทางโดยใช้พาหนะใดมาที่เกาะเสมสาร นักท่องเที่ยวเดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 77.5 รองลงมาเดินทางโดยรถโดยสารประจำทาง คิดเป็นร้อยละ 17.3 และเดินทางโดยพาหนะอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 5.2 ตามลำดับ

1.3 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสมสาร

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสมสาร แจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยาย ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 12 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสมสาร ด้านความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านความพึงพอใจ			
1.เกาะเสมสารมีความน่าสนใจ/มีทัศนียภาพที่สวยงาม	4.24	0.617	มากที่สุด
2.ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งมีชีวิต	4.01	0.704	มาก
3.ความมีเอกลักษณ์ของเกาะเสมสาร	4.03	0.723	มาก
4.ความมีชื่อเสียงของเกาะเสมสาร	3.82	0.784	มาก
รวม	4.03	0.562	มาก

ด้านความพึงพอใจ คือ เกาะเสมสารมีความน่าสนใจ/มีทัศนียภาพที่สวยงาม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.24$) รองลงมาคือ ความมีเอกลักษณ์ของเกาะเสมสาร ($\bar{x} = 4.03$) และความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งมีชีวิต ($\bar{x} = 4.01$) ตามลำดับ

ตาราง 13 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ดด้านความสามารถในการเข้าถึง

ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านความสามารถในการเข้าถึง			
5.ความสะดวกในการเดินทางไปยังเกาะเสม็ด	3.99	0.767	มาก
6.ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางมีความเหมาะสม	4.04	0.756	มาก
7.ป้ายบอกทางมีความชัดเจน ใช้การได้และมีเพียงพอตลอดการเดินทาง	3.78	0.882	มาก
ด้านความปลอดภัยในการเดินทางไปยังเกาะเสม็ด			
8.ความปลอดภัยในการเดินทางไปยังเกาะเสม็ด	4.15	0.709	มาก
9.ความหลากหลายของรูปแบบพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังเกาะเสม็ด	3.65	0.871	มาก
10.พาหนะที่ใช้ไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ภายในเกาะเสม็ด	3.76	0.814	มาก
รวม	3.90	0.587	มาก

ด้านความสามารถในการเข้าถึง คือ ความปลอดภัยในการเดินทางไปยังเกาะเสม็ด อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$) รองลงมา คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.04$) และความสะดวกในการเดินทางไปยังเกาะเสม็ด ($\bar{x} = 3.99$) ตามลำดับ

ตาราง 14 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ด ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
11.มีระบบสาธารณูปโภค เช่น น้ำ ไฟฟ้า เพียงพอ	3.71	0.847	มาก
12.ความเพียงพอของร้านอาหารและเครื่องดื่ม	3.43	0.895	มาก
13.คุณภาพและราคาของอาหารและเครื่องดื่ม	3.56	0.779	มาก
14.ความสะอาดและเพียงพอของสถานที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ	3.90	0.821	มาก
15.ช่องทางการติดต่อเจ้าหน้าที่ในการขอคำปรึกษาต่างๆ	4.15	0.707	มาก
รวม	3.75	0.630	มาก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ช่องทางการติดต่อเจ้าหน้าที่ในการขอคำปรึกษาต่างๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.15$) รองลงมา คือ ความสะอาดและเพียงพอของสถานที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ ($\bar{x} = 3.90$) และมีระบบสาธารณูปโภค เช่น น้ำ ไฟฟ้า เพียงพอ ($\bar{x} = 3.71$) ตามลำดับ

ตาราง 15 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ดด้านกิจกรรม

ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านกิจกรรม			
16.กิจกรรมมีความเป็นเอกลักษณ์ มีความดึงดูดและน่าสนใจ	3.91	0.773	มาก
17.ความหลากหลายของกิจกรรม	3.88	0.79	มาก
18.ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม	4.15	0.72	มาก
19.เพียงพอและความสะอาดของอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม	3.93	0.798	มาก
20.ความพร้อมใช้งานของอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม	3.96	0.758	มาก
21.วิทยากรมีความรู้และความชำนาญ	4.29	0.678	มากที่สุด
22.การให้ความรู้ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของวิทยากร	4.26	0.733	มากที่สุด
รวม	4.05	0.566	มาก

ด้านกิจกรรม คือ วิทยากรมีความรู้และความชำนาญ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.29$) รองลงมา คือ การให้ความรู้ในการทำกิจกรรมต่างๆของวิทยากร ($\bar{x} = 4.26$) และความปลอดภัยในการทำกิจกรรม ($\bar{x} = 4.15$) ตามลำดับ

ตาราง 16 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ดด้านการจัดการ

ความพึงพอใจ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
ด้านการจัดการ			
23.ค่าธรรมเนียมในการเข้าชมมีความเหมาะสม	3.82	0.887	มาก
24.การประชาสัมพันธ์ของเกาะเสม็ด	3.73	0.877	มาก
25.การจัดระบบในการเข้าไปยังเกาะเสม็ด	3.97	0.770	มาก
26.การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว 500 คนต่อวัน	4.08	0.794	มาก
27.การไม่อนุญาตให้พักแรมบนเกาะเสม็ด	4.16	0.873	มาก
28.การกำหนดช่วงเวลาในการ เปิด-ปิดเกาะเสม็ด	4.11	0.745	มาก
29.การไม่อนุญาตให้นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่	4.32	0.754	มากที่สุด
30.ความสะอาดของเกาะเสม็ด	4.16	0.778	มาก
31.การจัดการขยะมูลฝอย และน้ำเน่าเสีย	4.05	0.804	มาก
32.การดูแลความปลอดภัยบนเกาะเสม็ด	4.29	0.687	มากที่สุด
33.ป้ายสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยวมีอย่างเพียงพอและมีความถูกต้องชัดเจนใช้งานได้	3.94	0.812	มาก
34.ป้ายเตือนจุดอันตรายต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว	4.03	0.814	มาก
35.การไม่อนุญาตให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	4.39	0.731	มากที่สุด

36.ความพึงพอใจของจำนวนเจ้าหน้าที่	4.19	0.789	มาก
37.การให้บริการของเจ้าหน้าที่	4.30	0.716	มากที่สุด
รวม	4.10	0.519	มาก
คะแนนรวมทุกด้าน	3.97	0.477	มาก

ด้านการจัดการ คือ การไม่อนุญาตให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.39$) รองลงมาคือ การไม่อนุญาตให้นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.32$) และการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ($\bar{x} = 4.30$) ตามลำดับ

จากตารางด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นนักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ดสารในภาพรวมอยู่ระดับที่ดีมาก คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.97

1.4 ข้อมูลผลกระทบทางการท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ดสาร แจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยาย ปรากฏผลดังตาราง ต่อไปนี้ ตาราง 17 ข้อมูลผลกระทบทางการท่องเที่ยว

ผลกระทบ	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1.ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวภายในเกาะเสม็ดสารส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2.93	1.023	ปานกลาง
2.ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเกาะเสม็ดสารส่งผลกระทบต่อสัตว์ทะเล	2.92	1.022	ปานกลาง
3.ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสารส่งผลกระทบต่อทะเลและชายหาด	2.91	1.012	ปานกลาง
4.ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมและปัญหาสภาพในเกาะเสม็ดสาร	2.93	1.015	ปานกลาง
5.ท่านคิดว่า การก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในเกาะเสม็ดสาร	3.28	1.042	ปานกลาง
6.ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในเกาะเสม็ดสาร	3.41	0.964	มาก
7.ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดรายได้และการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนเสม็ดสาร	3.48	0.934	มาก
8.ท่านคิดว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เสื่อมโทรม	3.53	0.939	มาก

9. ท่านคิดว่า การท่องเที่ยวเกาะแสมสารส่งผลให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว	3.76	0.902	มาก
รวม	3.24	0.683	ปานกลาง

จากตาราง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่เกาะแสมสารมากที่สุด คือ คิดว่าการท่องเที่ยวเกาะแสมสารส่งผลให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.76$) รองลงมาคือ คิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เสื่อมโทรม ($\bar{x} = 3.53$) และคิดว่าการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดรายได้และการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนแสมสาร ($\bar{x} = 3.48$) ตามลำดับ

1.5 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกาะแสมสาร แจกแจงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยาย ปรากฏผลดังตาราง ต่อไปนี้ ตาราง 18 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วมของชุมชน	$\bar{x}$	SD	แปลผล
1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเกาะแสมสาร	3.38	0.901	ปานกลาง
2. ชุมชนมีส่วนร่วมกันจัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อม	3.46	0.908	มาก
3. ชุมชนรวมกลุ่มกันเป็นผู้นำเที่ยวในเกาะแสมสาร	3.37	0.988	ปานกลาง
4. เกิดการใช้ผลผลิตจากคนในชุมชน เช่น วัตถุดิบอาหาร	3.44	0.937	มาก
รวม	3.41	0.858	มาก

จากตาราง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุดคือชุมชนมีส่วนร่วมกันจัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.46$) รองลงมาคือ เกิดการใช้ผลผลิตจากคนในชุมชน ($\bar{x} = 3.44$) และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเกาะแสมสาร ($\bar{x} = 3.38$) ตามลำดับ

1.6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะแสมสาร

1.6.1 ด้านความดึงดูดใจสภาพทรัพยากรมีความอุดมสมบูรณ์และสวยงามแต่ควรปรับปรุงทัศนียภาพของพื้นที่และแหล่งเรียนรู้ให้มีความดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวมากขึ้น และควรเพิ่มสื่อประชาสัมพันธ์ในการท่องเที่ยวให้มากขึ้น

1.6.2 ด้านความสามารถการเข้าถึงป้ายบอกทางมายังท่าเรือมีจำนวนน้อยและไม่มี ความชัดเจนทำให้ลำบากต่อการเดินทาง

1.6.3 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกควรเพิ่มจำนวนห้องน้ำและห้องอาบน้ำให้มากขึ้นมีการรักษาความสะอาดเพิ่มขึ้นควรเพิ่มจุดทิ้งขยะในพื้นที่ให้มากขึ้นควรมีป้ายสื่อความหมายหรือป้าย

บอกทางภายในเกาะให้ครอบคลุมหลายภาษาและชัดเจน ควรมีพื้นที่นั่งสำหรับพักผ่อนให้มากขึ้นไม่มีความเป็นส่วนตัวและควรมีการทำความสะดวกอุปกรณ์สำหรับการทำกิจกรรมอยู่เสมอจัดให้มีรถโดยสารเข้ามายังจุดจำหน่ายตั๋วมากขึ้นเพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวควรมีการเพิ่มจำนวนร้านอาหารและเครื่องดื่มให้มากขึ้นและจัดให้มีร้านอาหารทะเลที่มีราคาเหมาะสมควรมีการจัดระบบจองคิวออนไลน์ควรมีรถรับส่งภายในเกาะให้เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและควรให้เรือข้ามเกาะมีการบรรทุกคนอย่างพอดีและสวมเสื้อชูชีพทุกครั้งเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

1.6.4 ด้านการจัดการมีอัตราค่าบริการสูงเกินไป และค่าบริการที่จ่ายไปนั้นไม่ครอบคลุมการทำกิจกรรมต่างๆทำให้ต้องมีการจ่ายค่าบริการเพิ่มเติมอีกควรลดค่าบริการลง ควรมีการเพิ่มรอบเดินเรือข้ามเกาะให้มากขึ้น เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยว เกาะแสมสารนั้นมีการกำหนดมาตรการในการท่องเที่ยว ทั้งกฎข้อห้ามและการปฏิบัติแต่ยังพบนักท่องเที่ยวที่ฝ่าฝืนกฎและไม่ได้รับโทษใดๆ ซึ่งควรมีการตรวจตราและเพิ่มความเข้มงวดมากกว่านี้ควรมีการจัดระบบบำบัดน้ำเสียและระบายน้ำทิ้งให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นควรมีการแจกถุงดำให้นักท่องเที่ยวเพื่อช่วยในการรักษาความสะอาดและส่งเสริมให้มีการรักษาความสะอาดบนเกาะอย่างต่อเนื่องและอยู่ภายใต้ความดูแลของเจ้าหน้าที่แบบนี้อย่างทั่วถึง เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของธรรมชาติและสัตว์ต่างๆ ภายในท้องทะเล

1.6.5 ด้านกิจกรรมควรเพิ่มจุดดำน้ำให้เพิ่มขึ้นควรมีกิจกรรมให้มีความหลากหลายมากขึ้นและเนื่องจากเกาะแสมสารเป็นพื้นที่อนุรักษ์ จึงอยากให้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังเพื่อให้ประชาชนมีความตระหนักถึงความสำคัญในการอนุรักษ์

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ประชากรในชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์

คุณลุงชูกิตต์ ณรงค์ชัย ประกอบอาชีพรับจ้าง ขับรถสองแถวบนเกาะแสมสาร ซึ่งก่อนการขอพื้นที่คืน คุณลุงประกอบอาชีพประมง แต่เมื่อเกิดการขอพื้นที่คืน ชาวบ้านจึงต้องอพยพย้ายออกจากเกาะ บนเกาะจึงไม่มีชาวบ้านอยู่อีก

นางสาวมลฤดี สุขเบี้ย ประกอบอาชีพค้าขาย ซึ่งก่อนการขอพื้นที่คืน เคยเป็นชาวบ้านที่อาศัยอยู่บนเกาะแสมสารมาตั้งแต่บรรพบุรุษ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเกาะแสมสารของภาครัฐ

จากการสัมภาษณ์ทั้ง 2 ท่าน กล่าวว่า การจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะควบคุมการจัดการโดยทหารทั้งหมด ไม่มีเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้อง มีการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ห้องน้ำที่มีความสะอาด แต่ราคาค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปกลับเกาะ และค่าอุปกรณ์ทำกิจกรรมค่อนข้างสูงเกินความคุ้มค่า

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ชุมชนจะมีส่วนร่วมแค่การจ้างเรือประมง สำหรับรับ-ส่งนักท่องเที่ยวเพียงเท่านั้น

ตอนที่ 4 ปัญหาจากการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า ปัจจุบันได้กลายเป็นธุรกิจไปหมดแล้ว มีการสร้างรีสอร์ท และเริ่มมีการไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่ตำบลเสม็ดสารอีกด้วย

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของชุมชนเพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

ควรลดอัตราค่าบริการลง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชน เพื่อการจัดการที่ยั่งยืน

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- 1.เรือเอกตรงค์ บุญวงศ์ รองหัวหน้าชุดปฏิบัติการเกาะเสม็ดสาร
- 2.นางสาวศุภกาญจน์ จันทร์แดง คณะปฏิบัติงานวิจัยการเพาะพันธุ์ปะการัง
- 3.นายอิศรา ศรีสุข คณะปฏิบัติงานวิจัยการเพาะพันธุ์ปะการัง

ตอนที่ 2 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

ในปี 2539 มีการสำรวจพันธุ์กรรมพืชที่ใกล้สูญพันธุ์ แล้วนำมาเก็บไว้ที่นี้เกาะแรด บนเกาะจะมีโรงเรือน ใช้เวลาสำรวจประมาณ 10 ปี หลังจากนั้นจึงมีการประชุมหารือระหว่าง นักวิชาการ และกองทัพเรือ ถึงวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งพื้นที่นี้ให้เป็นหนึ่งในโครงการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ จึงทำเรื่องทูลเกล้าฯ แล้วเสด็จมาที่นี้เพื่อเปิดโครงการ เริ่มโครงการโดยให้ ประชาชนและนักท่องเที่ยวขึ้นมาเรียนรู้การอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช และสอดแทรกการอนุรักษ์ ทรัพยากรต่างๆเข้าไปด้วย ซึ่งการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษา จึงต้องเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มี ความงามตามธรรมชาติให้คนมาเยี่ยมชม แล้วสอดแทรกการอนุรักษ์เข้าไปในกิจกรรม เป็นตัวสร้าง จิตสำนึกให้นักท่องเที่ยว ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับทรัพยากรโดยตรง เช่น ดำน้ำ เส้นทางศึกษา ธรรมชาติ และมีการจำกัดนักท่องเที่ยวด้วยห้วงเวลา แบบ one day trip อย่างเดียว ไม่มีการพักค้าง แรมบนเกาะ เป็นการลดผลกระทบที่อาจส่งผลกระทบต่อธรรมชาติ

ตอนที่ 3 การจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

การจัดการการท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดสาร จะเน้นการควบคุม 3 ปัจจัยหลัก คือ เวลา จำนวนนักท่องเที่ยว และขยะ เช่น มาตรการปลูกฝังในเรื่องของการทิ้งขยะ การไม่อนุญาตให้ใช้ กล่องโฟม โดยจัดให้มีการอบรม ฟังบรรยาย ณ โถงฟังบรรยายเกี่ยวกับข้อควรปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวปฏิบัติตัวได้อย่างเหมาะสมและไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งภายในเกาะมี การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว การเดินท่อน้ำใต้ทะเลมา การใช้โซล่าเซลล์

ผลิตไฟฟ้าใช้เองและเครื่องปั่นไฟ ร้านอาหารและเครื่องดื่มส่วนมากเป็นเจ้าหน้าที่และครอบครัวของเจ้าหน้าที่มาเปิดให้บริการ

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ในทุกๆ ปีจะมีการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ร่วมกันเป็นประจำใน วันพ่อแห่งชาติและวันแม่แห่งชาติ เช่น การปลูกป่าชายเลน การปลูกปะการัง การเก็บขยะ และพนักงานบนเกาะบางส่วนเป็นคนจากชุมชน เช่น คนดูแลสวน แม่บ้านทำความสะอาด ส่งผลให้ชาวบ้านเกิดรายได้และเกิดการสร้างอาชีพ

ตอนที่ 5 ปัญหาจากการท่องเที่ยวเกาะเสมสาร

ปัญหาหลัก คือ สภาพภูมิอากาศ เช่น เส้นทางศึกษาธรรมชาติในช่วงหน้าร้อน จะไม่ค่อยมีนักท่องเที่ยวเดิน กิจกรรมดำน้ำหน้ามรสุมไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากน้ำขุ่นคลื่นลมแรง และการสัมผัสปะการัง ทางเจ้าหน้าที่จะมีการตัดเตือน ที่สำคัญคือ การไม่อนุญาตให้มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะจะทำให้การควบคุมนักท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความยากลำบาก

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อ พัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสมสาร

จุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวที่เกาะเสมสาร คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม และกิจกรรมที่น่าสนใจ เช่น การดำน้ำดูปะการัง และปลาชนิดต่างๆ แต่หากทรัพยากรเหล่านี้เสื่อมโทรมไป คงไม่มีนักท่องเที่ยวสนใจที่จะมาท่องเที่ยวอีกต่อไป ดังนั้นวิธีในการรักษาทรัพยากรเหล่านี้ ก็คือ การให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายช่วยกันรักษา คือ คนในชุมชน เจ้าหน้าที่ และนักท่องเที่ยว โดยการบรรยายให้ความรู้ และกิจกรรมอาสาเก็บขยะที่ทำอยู่นี้ อาจจะไม่เพียงพอที่จะช่วยรักษาทรัพยากรให้สมบูรณ์อยู่ได้ จึงควรมีกิจกรรมที่ปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์ที่มากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสถานการณ์การท่องเที่ยวปัจจุบันของเกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี มีความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาบริบททางการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี และเพื่อหาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลเกาะเสมสาร จังหวัดชลบุรี

การวิจัยครั้งนี้กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ภาครัฐ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ อำเภอสัตหีบ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเสมสาร นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะเสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ใช้การเลือกแบบบังเอิญ จำนวน 400 คน และประชาชนในพื้นที่ เกาะเสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวบนเกาะเสมสารแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้างและเครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามนักท่องเที่ยวประกอบไปด้วย 6 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว ตอนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสมสาร ตอนที่ 4 ข้อมูลผลกระทบทางการท่องเที่ยว ตอนที่ 5 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน และ ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสมสาร

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ เก็บแบบสอบถามนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะเสมสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเสมสาร นักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ อำเภอสัตหีบ และประชาชนในพื้นที่ จึงนำมาประมวลผลเพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิง โดยมีอายุเฉลี่ย 28.6 ปี ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20 - 24 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน ซึ่งมีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 10,001 - 20,000 บาท

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว

การวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว ที่เดินทางมาท่องเที่ยว บนเกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ได้รับข้อมูลข่าวสารของเกาะเสม็ดสารผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดีย ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นครั้งแรก นิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวร่วมกับกลุ่มเพื่อน โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และมีความสนใจกิจกรรมดำน้ำชมปะการัง ณ เกาะเสม็ดสาร

ตอนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ดสาร

ด้านความดึงดูดใจ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความสนใจในทัศนียภาพที่สวยงามของเกาะเสม็ดสารอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านความสามารถในการเข้าถึง ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในความปลอดภัยของการเดินทางไปยังเกาะเสม็ดสารอยู่ในระดับมาก

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการวิจัยพบว่า เกาะเสม็ดสารนั้นมีช่องทางการติดต่อเจ้าหน้าที่ในการขอคำปรึกษาต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก

ด้านกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อวิทยากรที่มีความรู้และความชำนาญในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมอยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในมาตรการของเกาะเสม็ดสารที่ไม่อนุญาตให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บนเกาะอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 4 ข้อมูลผลกระทบทางการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าการท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 5 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าการท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมรักษาสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าการท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรีควรพัฒนาให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น และมีการจัดการที่เข้มงวดรวมถึงค่าใช้จ่ายบริการต่างๆ ที่เหมาะสมกับการทำกิจกรรม ไม่สูงจนเกินไป

อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนมากเป็นเพศหญิง ซึ่งผู้วิจัยพบว่าเพศหญิงมีความสนใจในการท่องเที่ยวทางทะเลมากกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประสพพร พุ่มพวง (2545) ที่กล่าวว่าเพศหญิงจะให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากกว่าเพศชาย และจะใช้ค่าใช้จ่ายสูงกว่าในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง

จากผลการวิจัยพบว่า ช่วงอายุที่มาท่องเที่ยวยังเกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี ส่วนมากอยู่ในช่วง 20-24 ปี และน้อยที่สุดช่วงอายุ 15-19 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิรภานต์ ศิริรักษ์ (2554) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ 15-19 ปี มีงบประมาณการใช้จ่ายเงินน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุ 20-24 ปี เพราะยังเป็นช่วงอายุของนักศึกษาซึ่งยังไม่มีรายได้มากพอที่จะเดินทางท่องเที่ยว

จากผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีการเดินทางท่องเที่ยวน้อยกว่านักท่องเที่ยวที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2559) เรื่อง การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจะเดินทางท่องเที่ยวบ่อยกว่าผู้ที่จบการศึกษาด้านต่ำกว่าระดับปริญญาตรี

ตอนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว

จากผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ส่วนมากมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ นิยมเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว มากันเป็นกลุ่มเพื่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคุณอภิวรรณ ศิรินนทนา (2558) เรื่องพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดจันทบุรี พบว่าวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งเดินทางมาในช่วงวันหยุดตามเทศกาลกับเพื่อน ซึ่งมีสิ่งจูงใจให้มาเที่ยวเพราะบรรยากาศ ส่วนใหญ่มาเที่ยวโดยมีรถยนต์ส่วนตัว ซึ่งในปัจจุบันจะได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่อโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางหลัก

ตอนที่ 3 ข้อมูลความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ดสาร

ผู้วิจัยได้นำหลักการ 5A มาศึกษาข้อเท็จจริงในประเด็นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว เพื่อเป็นเกณฑ์ในการชี้วัดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้ง 5 ด้าน โดยนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในด้านการจัดการมากที่สุดรองลงมาด้านกิจกรรม ด้านความดึงดูดใจด้านความสามารถในการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ

ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านการจัดการมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า เกาะเสม็ดสารเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ภายใต้การดูแลของหน่วยสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ จึงเป็นสถานที่ที่มีมาตรการในการจัดการการท่องเที่ยว เช่น การกำหนดช่วงเวลาในการ เปิด - ปิดเกาะเสม็ดสาร การไม่อนุญาตให้พักแรมบนเกาะเสม็ดสาร การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว 500 คนต่อวัน การไม่อนุญาตให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การดูแลความปลอดภัยบนเกาะเสม็ดสาร การจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งด้านการจัดกิจกรรมที่มีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำและดูแลความปลอดภัย นักท่องเที่ยวจึงมีความพึงพอใจในด้านการจัดการของเกาะเสม็ดสารมากที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อมูลผลกระทบทางการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าการท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดสาร อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กล่าวไว้ว่า ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ มีทั้งผลกระทบด้านบวกและด้านลบ เช่น การที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติของท้องถิ่นนั้น ช่วยส่งเสริมให้เกิดความตระหนักของชุมชนถึงคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของท้องถิ่น ช่วยกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเกิดความตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรและรู้สึกหวงแหนทรัพยากรเหล่านั้น เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การที่ประชาชนในท้องถิ่นมีจิตสำนึกตระหนักถึงคุณค่าทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ จะเป็นรากฐานที่สำคัญในการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวเกิด

จิตสำนึกในการอนุรักษ์ ผ่านการท่องเที่ยวทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมที่คำนึงถึงผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรทางธรรมชาติ รวมทั้งกิจกรรมที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ และมีจิตสำนึกตระหนักถึงการอนุรักษ์ เมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ด

และจากผลการวิจัยยังพบอีกว่า นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดจะส่งผลกระทบต่อทะเลและชายหาด เนื่องจากกิจกรรมทางการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมดำน้ำ ที่อาจสร้างความเสียหายต่อปะการังและทรัพยากรทางทะเล ถือเป็นผลกระทบด้านลบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า แม้ทางเจ้าหน้าที่หน่วยสงครามพิเศษทางเรือ กองเรือยุทธการ จะมีการกำหนดมาตรการการอนุรักษ์ต่างๆ ขึ้น เพื่อรองรับสำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ด แต่การตรวจตรายังขาดความเข้มงวดจึงทำให้นักท่องเที่ยวละเลยและละเมิดมาตรการดังกล่าว ดังนั้นพฤติกรรมการทำกิจกรรมของนักท่องเที่ยวที่ละเมิดมาตรการของเกาะเสม็ด จะส่งผลกระทบต่อทะเลและชายหาด เกิดการเปลี่ยนแปลงของทัศนียภาพ และทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่จะมีสภาพเสื่อมโทรมลง

ตอนที่ 5 ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่า การท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ด อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี ช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อม โดยผู้วิจัยมีความเห็นว่า การท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมระหว่างชุมชนและการจัดการในพื้นที่ เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ ทำให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบตามมา จึงทำให้เกิดมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของคุณวรรณ ศิลปอาษา (2545) ได้กล่าวไว้ จึงมีการกำหนดมาตรการด้านการส่งเสริม การมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อป้องกันผลกระทบ และเป็นแนวทางที่สำคัญที่สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ แต่เนื่องจากชุมชนนั้นมีความพร้อมที่ไม่ครอบคลุมในทุกๆ ด้าน เช่น คุณภาพคนในชุมชน การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อมจึงยังไม่เด่นชัดเท่าที่ควร ทำให้ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่า การท่องเที่ยวบนเกาะเสม็ดช่วยส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อมอยู่เพียงระดับปานกลางเท่านั้น

ข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี ผู้วิจัยจึงจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทาง โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

แนวทางการจัดการด้านความพึงพอใจ

จากผลการวิจัยพบว่า เกาะเสม็ดยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก สื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงนักท่องเที่ยวยังคงค่อนข้างน้อย ซึ่งในยุคปัจจุบันที่สื่อโซเชียลมีเดียเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของนักท่องเที่ยว โดยผู้ใช้โซเชียลมีเดียในประเทศไทยมีจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตกว่า

38 ล้านคนจากประชากรทั้งหมด 68 ล้านคน ดังนั้นควรเพิ่มประสิทธิภาพการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของเกาะเสม็ด ทั้งด้านความสวยงามของทัศนียภาพ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ผ่านช่องทางสื่อโซเชียลมีเดีย

แนวทางการจัดการด้านการจัดการ

จากข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในเรื่องของอัตราค่าบริการที่ทำให้นักท่องเที่ยวบางส่วนเกิดความรู้สึกไม่คุ้มค่า ผู้วิจัยจึงอยากเสนอแนวทางการจัดการอัตราค่าบริการเพื่อให้ นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกคุ้มค่าแบ่งเป็น 2 ประเด็นดังนี้

1. หากคิดอัตราค่าบริการ 300 บาท ควรครอบคลุมค่ากิจกรรมให้นักท่องเที่ยวเลือกทำกิจกรรมได้ 1 อย่างโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายเพิ่ม ด้วยการนำบัตรโดยสารมาแสดงกับเจ้าหน้าที่เพื่อใช้สิทธิ์เข้าร่วมกิจกรรม

2. ควรมีการพิจารณาปรับลดอัตราค่าบริการเรือโดยสารให้มีความเหมาะสมและไม่รู้สึกว่าราคาเกินมาตรฐาน

แนวทางการจัดการด้านความสามารถในการเข้าถึง

ผู้วิจัยเห็นว่า ควรเพิ่มจำนวนพาหนะโดยสารบนเกาะเสม็ดที่เดินทางไปจุดต่างๆ ภายในเกาะเสม็ด เพื่อให้เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว และควรบำรุงรักษาพาหนะโดยสารให้มีความใหม่และความปลอดภัยอยู่เสมอ

แนวทางการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการที่ได้ลงพื้นที่เกาะเสม็ด ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นว่า ป้ายสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยวมีน้อยจึงควรมีการจัดการเพิ่มป้ายสื่อความหมายให้มากขึ้นและมีคุณภาพ เช่น ป้ายบอกทางไปยังจุดต่างๆ ภายในเกาะเสม็ด ป้ายเตือนจุดอันตรายต่างๆ ภายในเกาะเสม็ด และควรปรับปรุงป้ายให้ความรู้ต่างๆ บนเกาะเสม็ดให้มีความทันสมัยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเรียนรู้จากป้ายสื่อความหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และในส่วนของห้องน้ำมีไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว ทั้งการเข้าทำธุระส่วนตัวและการอาบน้ำล้างตัวการจัดการในเรื่องของการระบายน้ำภายในห้องน้ำไม่ต่อเนื่องทำให้เกิดน้ำท่วมขังในขณะใช้งานดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวทางการจัดการในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ควรปรับปรุงระบบสาธารณูปโภค เช่น เพิ่มจำนวนห้องน้ำ ควรปรับปรุงดูแลระบบการระบายน้ำภายในห้องน้ำให้มีการระบายน้ำที่ดีขึ้น

แนวทางการจัดการการท่องเที่ยว

ในปัจจุบันนั้นมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว 500 คนต่อวัน แต่ในบางวันมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินกว่าที่กำหนดไว้ถึง 800-1000 คน ทำให้เกินขีดจำกัดในการรองรับด้านกิจกรรม นันทนาการ และส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ และการควบคุมของเจ้าหน้าที่ เนื่องจำนวนเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว คือ เสนอให้

มีการทำเว็บไซต์ ตามข้อเสนอแนะของนักท่งเที่ยว สำหรับแจ้งข้อมูลข่าวสารปัจจุบันและมีการเปิดให้จองคิวล่วงหน้าแบบออนไลน์ หรือทางโทรศัพท์ เพื่อเป็นการจำกัดจำนวนนักท่งเที่ยวให้ไม่เกินขีดจำกัดความสามารถในการรองรับนักท่งเที่ยวของเกาะเสมสาร และควรแจ้งกฎข้อบังคับเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติบนเกาะเสมสาร

บรรณานุกรม

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2556). การดำรงชีวิตของพะยูน. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559, จาก http://marinegiscenter.dmcr.go.th/km/dugong_doc03/?/feed/
- กุลวดี ละม้ายเงิน. (2552). องค์ประกอบของการท่องเที่ยว. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.kmuttaradit.com/>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). แผนปฏิบัติการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). คู่มือแนวทางการจัดการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- คะนิงภรณ์ วงเวียน. (2554). การพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพฯ.
- ชรีณี เดชจินดา.(2535). ความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อศูนย์กำจัดกากอุตสาหกรรม. แขวง แสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพฯ.วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ชูสิทธิ์ ชูชาติ. (2542). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์.
- ดร.ชนิ เอ็มพันธ์ และสุรเชษฐ์ เชษฐมาศ. (2539). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาอุทยานแห่งชาติกับนันทนาการและการท่องเที่ยวในศวรรษหน้าเพื่อทรัพยากรที่ยั่งยืน เรื่อง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : แนวคิดหลักการและความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ในอุทยานแห่งชาติ, วันที่27-28พฤษภาคม 2539. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.
- ดาราทีปะปาล. (2542). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- เดกิงศักดิ์ ชัยชาญ. (2556). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (รายงานผลการวิจัย). นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ธรรมบุญ ประจวบเหมาะ. (2529). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกับความมั่นคงของชาติ. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ธีระ อินทรเรือง.(2559). การวางแผนพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน World Tourism Organization 1997.เอกสารประกอบการสอนมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, กรุงเทพฯ.
- นิคม จารุมณี. (2535). การท่องเที่ยวอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : แพร่วิทยา.

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสพพร พุ่มพวง. (2545). **พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวภายในประเทศของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร.สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ปรีชา แดงโรจน์.(2544). **อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่21.** กรุงเทพฯ : บริษัท ไฟว์แอนด์โฟร์พรีนติ้ง จำกัด.
- ปศุสัตว์.(ม.ป.ป). **พะยูน/ปลาพะยูน สัตว์เหมือนหมูในทะเล.** สืบค้น 30พฤศจิกายน 2559, จาก <http://pasusat.com/>
- ปิยวรรณ คงประเสริฐ. (2551). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเกาะพะงัน สุราษฎร์ธานี.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- “พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558.” **ราชกิจจานุเบกษา.**เล่ม1132 ตอนที่21ก หน้า 49-60, 26 มีนาคม พ.ศ. 2558.
- พิรภานต์ ศิริรักษ์. (2553). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต.** วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ, 2(1)., จาก **ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ฉบับเต็มและเอกสารฉบับเต็มของเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2547). **ชุมชนกับการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : กรณีศึกษาชุมชน : บ้านนาตอง ตำบลช่อแฮ อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่.**
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2544). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.**
นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มาริกา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. (2553). **การสร้างเกณฑ์ประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวในเขตทหารของกองทัพบก. ปริญญาโทบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ราณี อีสัยกุล. (2545). **การจัดการธุรกิจแหล่งท่องเที่ยว.** นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิกิพีเดีย. (ม.ป.ป.).**หอยมือเสือ.** สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559, จาก <https://toeyty30250.wordpress.com/shell/%E0%B8/>
- วรรณมา วงษ์วานิช. (2539). **ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณมา ศิลปะอาษา.(2545).**การจัดการทรัพยากรท่องเที่ยว.** นนทบุรี:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

- วัลภา ชายหาด. (2532). **ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะด้านรักษาความสะอาด : ของกรุงเทพมหานคร**.วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์,บัณฑิต : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินิจ วีรียงกูร. (2532). **การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิต สกุนะพัฒน์, และอุดม เขยกีวงศ์. (2548). **ศิลปะและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: แสงดาว
- ศูนย์วิจัยป่าไม้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2538). **โครงการศึกษาการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ: กรณีภาคใต้**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์ศึกษาและวิจัยอุทยานแห่งชาติทางบก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (ม.ป.ป.). **สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกแห่งกรุง**. สืบค้น 30พฤศจิกายน 2559, จาก[http://www.biogang.net/plant_view.php?uid=47655&id=187835](http://www.npicsurat.com/web/ศุกร เสรีรัตน์.(2544). พฤติกรรมของผู้บริโภค. กรุงเทพฯ :บริษัท เอ.อาร์บชินเนสเพรสสิ. ศรีณย์. (2558). ชิ้นส่วนกระดูกวาฬบรูด้า เกาะเสม็ดสาร,สะพานกล้องลุยเดี่ยวเที่ยวเกาะเสม็ดสาร. สืบค้น30 พฤศจิกายน 2559, จากhttp://www.thetrippacker.com/th/review/ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). พฤติกรรมผู้บริโภค: ฉบับพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : วิสุทธ์พัฒนา. สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. (2542). เอกสารประกอบการสอนวิชานโยบายและการปฏิบัติงานการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.</p>
<p>สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติไทย.</p>
<p>สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ. (ม.ป.ป.).สาหร่ายเห็ดหนู.สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559, จาก:<a href=)
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ. (ม.ป.ป.).**สาหร่ายใบมะกรูด**.สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.biogang.net/plant_view.php?uid=47655&id=187829
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ. (ม.ป.ป.).**หญ้าคาทะเล**.สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.biogang.net/plant_view.php?uid=19183&id=151442
- สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ. (ม.ป.ป.). **หญ้าใบมะกรูดแคระ**. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559, จาก http://www.biogang.net/plant_view.php?uid=1001&id=22195
- สีฟ้า ละออง. (2548).**การผลิตตุ๊กแกบ้านและตากแห้งในประเทศไทย**. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559,จาก<http://pasusat.com/>

- สิริพรรณ ทองปี่สน. (2548). **การศึกษาภูมิปัญญาชุมชนในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาค้อ อำเภอพรหมคีรี จังหวัดนครศรีธรรมราช**. ปรินญาณิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม , มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไสว รักษาชาติ. (2551). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพมรดกเศรษกิจทั่วไปอิสระเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. สารนิพนธ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุมาพร บุญเพชรแก้ว. (2553). **แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง**. ปรินญาณิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อุษาวดี พลพิพัฒน์. (2545). **การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย**. ม.ป.ท.
- Holden, A. (2008). **Environment and tourism**. London: Routledge.
- ASTV ผู้จัดการออนไลน์. (2558). **ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ : เทรนด์มาแรงแห่งอาเซียน**. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.manager.co.th/iBizChannel/ViewNews.aspx?News>
- ChaiyanathChamoraman. (2013). **นี่คือที่มาทำไมถึงเรียกกันตอนนี้ว่า นกกระแตแต้แว๊ด**. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=EZ-G5MnWu2M>
- Cooper, Chris et al. (2008). **Tourism Principles and Practice**, 4th edition. Prentice-Hall, Essex.
- World commission on Environmental and Development. (1987). **Report of the world commission on Environmental and Development: Our common future**.
- Holden, A. (2008). **Environment and tourism**. New York: Routledge.
- Journal of Coastal Research. (2011). **Coastal Education & Research Foundation, Inc.**
- MGR Online ผู้จัดการ. (2554, 21 กุมภาพันธ์). **กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งตรวจพบรูดำเพศเมียตัวที่ 2 ลอยติดเกาะเสม็ด**. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://www.manager.co.th>
- Marilena Papageorgiou. (2016). **Coastal and marine tourism: A challenging factor in Marine spatial planning**. n.p.
- McIntosh, Robert W; Goelder, Charles R ; & Ritchie, J.R. Brent. (1995). **Tourism Principles**. USA: n.p.
- Place and Space Michell. (1989). **The Geography of Tourism and Recreation: Environment**.

- plains-wanderer. (2556). **นกนางนวลแกลบท้ายทอยดำ**.สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/plains-wanderer/2013/08/11/entry-1>
- Jennings, S. (2004). **Marine fishery ecology**.Hoboken, US: Wiley-Blackwell
- sunsetseashellfarm. (ม.ป.ป.). **หอยจุกพราหมณ์หอยสังข์จุกพราหมณ์ Noble Volute**. สืบค้น 30 พฤศจิกายน 2559,จาก<http://www.sunsetseashellfarm.com/>
- TAT Review Magazine.(ม.ป.ป.). **สรุปผลงานวิจัยโครงการศึกษาสถานการณ์และโอกาสทางการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มEco&Adventure**. สืบค้น 10 ตุลาคม 2559, จาก <http://www.tatreviewmagazine.com/mobile/index.php/menu-read-tat/menu-2013/menu-2013-jul-sep/125-32556-eco-adventure>.
- Telfer, D.J. and Hashimoto, A. (2006).**Recourse management: social, cultural, physical environment and the optimization of impacts**. Oxford: Elsevier.
- Towner, N. (2016). **Surfing tourism management in the Mentawai Islands**. n.p.
- Wong Poh-Poh. (1990). **ASEAN Economic Bulletin**. Singapore: ISEAS.

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1.อาจารย์ ดร.กฤติกา สายณะรัตน์ชัย	อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการ ท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2.อาจารย์ ดร.วิรงรอง ดวงใจ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมและการ จัดการทรัพยากร คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3.อาจารย์ ดร.อังสุมาลิน จำนงชอบ	อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการ ท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4.อาจารย์อัญชัญ ตัณฑเทศ	อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการ ท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5.อาจารย์ ดร.กิ่งกนก เสาวภาวงศ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการ ท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ข

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

รายนามของผู้ให้สัมภาษณ์

กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

1.เรือเอกตรงค์ บุญวงศ์	รองหัวหน้าชุดปฏิบัติการเกาะแสมสาร
2.นางสาวศุภกาญจน์ จันทร์แดง	นิสิตปริญญาเอก ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะปฏิบัติงานวิจัยการ เพาะพันธุ์ปะการัง)
3.นายอิสรา ศรีสุข	คณะปฏิบัติงานวิจัยการเพาะพันธุ์ปะการัง
4.นายประเสริฐ พิทักษ์กรณ์	นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแสมสาร

ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลแสมสาร

1.นายชูกิตต์ ณรงค์ชัย	ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลแสมสาร
2.นางสาวมลฤดี สุขเบี้ย	ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลแสมสาร

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ชุดที่ .....

แบบสอบถาม

“แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี”

ถึงท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนวิชา นจท322 พื้นฐานการวิจัยด้านการท่องเที่ยว สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การท่องเที่ยวในปัจจุบันของเกาะเสม็ดสาร ทั้งในเรื่องของความคิดเห็น ความพึงพอใจ รวมถึงข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยว เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี คณะผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านช่วยตอบแบบสอบถามดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจต่อการมาท่องเที่ยวที่เกาะเสม็ดสาร

ตอนที่ 4 ผลกระทบทางการท่องเที่ยว

ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะ
เสม็ดสาร**ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม**

คำชี้แจง : ให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

1. เพศ

 1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ ..... ปี

3. ระดับการศึกษา

 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี 2. ปริญญาตรี 3. สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

1. ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ   2. พนักงานบริษัทเอกชน
 3. ธุรกิจส่วนตัว   4. เกษตรกรรม
 5. รับจ้างทั่วไป/ค้าขาย   6. นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา
 7. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

5. รายได้ต่อเดือน

1. ต่ำกว่า 10,000 บาท   2. 10,001 - 20,000 บาท
 3. 20,001 - 30,000 บาท   4. 30,001 - 40,000 บาท
 5. 40,001 - 50,000 บาท   6. 50,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง : ให้ท่านตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หรือเติมข้อความลงในช่องว่าง

- ท่านเดินทางมาจากจังหวัดใด.....
- วัตถุประสงค์หลักของการเดินทางมายังเกาะเสม็ดสาร **ตอบเพียง 1 ข้อ**

1. เพื่อท่องเที่ยว/พักผ่อนหย่อนใจ   2. เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากร
 3. เพื่อเยี่ยมญาติ/เพื่อน   4. เพื่อธุรกิจ
 5. เพื่อศึกษาเรียนรู้   6. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
- กิจกรรมที่ท่านสนใจ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. เที่ยวทะเลและหมู่เกาะ   2. ดำน้ำชมปะการัง
 3. นั่งเรือท่องเที่ยว   4. ศึกษาเส้นทางธรรมชาติ
 5. ศึกษาป่าชายเลน   6. ชี่จรรย์านชมธรรมชาติ
 7. พายเรือคายัค   8. วอลเลย์บอลชายหาด
 9. ชมพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย
 10. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
- ท่านเคยเดินทางมาเกาะเสม็ดสารกี่ครั้ง

1. ครั้งแรก   2. มากกว่า 1 ครั้ง .....ครั้ง
- ผู้ร่วมเดินทางท่องเที่ยว

1. คนเดียว   2. ครอบครัว จำนวน .....คน
 3. กลุ่มเพื่อน จำนวน .....คน   4. บริษัททัวร์ จำนวน .....คน
 5. คณะดูงาน จำนวน .....คน   6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....จำนวน.....คน

6. ท่านได้รับข้อมูลของเกาะแสมสารจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. รายการโทรทัศน์ 2. หนังสือ (หนังสือแนะนำเที่ยวต่างๆ, นิตยสาร)
3. สื่อโซเชียลมีเดีย(Facebook, Instagram)
4. เพื่อนหรือคนรู้จักแนะนำ 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....
7. วิธีการที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว
1. รถยนต์ส่วนตัว 2. รถโดยสารประจำทาง
3. อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการเดินทางมาท่องเที่ยวเกาะแสมสาร จังหวัดชลบุรี

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรง ตามความจริงมากที่สุด

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. เกาะแสมสารมีความน่าสนใจ / มีทัศนียภาพที่สวยงาม					
2. ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งมีชีวิต					
3. ความมีเอกลักษณ์ของเกาะแสมสาร					
4. ความมีชื่อเสียงของเกาะแสมสาร					
5. ความสะดวกในการเดินทางไปยังเกาะแสมสาร					
6. ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางมีความเหมาะสม					
7. ป้ายบอกทางมีความชัดเจนใช้การได้และมีเพียงพอตลอดการเดินทาง					
8. ความปลอดภัยในการเดินทางไปยังเกาะแสมสาร					
9. ความหลากหลายของรูปแบบพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังเกาะแสมสาร					
10. พาหนะที่ใช้ไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ภายในเกาะแสมสาร					
11. มีระบบสาธารณูปโภค เช่น น้ำ ไฟฟ้า เพียงพอ					
12. ความเพียงพอของร้านอาหารและเครื่องดื่ม					

13. คุณภาพและราคาของอาหารและเครื่องดื่ม					
14. ความสะอาดและเพียงพอของสถานที่นั่งพักผ่อนหย่อนใจ					
15. ช่องทางการติดต่อเจ้าหน้าที่ในการขอคำปรึกษาต่างๆ					
16. กิจกรรมมีความเป็นเอกลักษณ์ มีความดึงดูดและน่าสนใจ					
17. ความหลากหลายของกิจกรรม					
18. ความปลอดภัยในการทำกิจกรรม					
19. เพียงพอและความสะอาดของอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม					
20. ความพร้อมใช้งานของอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม					
21. วิทยากรมีความรู้และความชำนาญ					
22. การให้ความรู้ในการทำกิจกรรมต่างๆของวิทยากร					
23. ค่าธรรมเนียมในการเข้าชมมีความเหมาะสม					
24. การประชาสัมพันธ์ของเกาะเสม็ดสาร					
25. การจัดระบบในการเข้าไปยังเกาะเสม็ดสาร					
26. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว 500 คนต่อวัน					
27. การไม่อนุญาตให้พักแรมบนเกาะเสม็ดสาร					
28. การกำหนดช่วงเวลาในการ เปิด-ปิดเกาะเสม็ดสาร					
29. การไม่อนุญาตให้นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ต่างถิ่นเข้ามาในพื้นที่					
30. ความสะอาดของเกาะเสม็ดสาร					
31. การจัดการขยะมูลฝอย และน้ำเน่าเสีย					
32. การดูแลความปลอดภัยบนเกาะเสม็ดสาร					
33. ป้ายสื่อความหมายแก่นักท่องเที่ยวมีอย่างเพียงพอและมีความถูกต้องชัดเจนใช้งานได้					
34. ป้ายเตือนจุดอันตรายต่างๆภายในแหล่งท่องเที่ยว					

35. การไม่อนุญาตให้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์					
36. ความเพียงพอของจำนวนเจ้าหน้าที่					
37. การให้บริการของเจ้าหน้าที่					

ตอนที่ 4 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรการท่องเที่ยว

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรง ตามความจริงมากที่สุด

ผลกระทบ	ระดับความรุนแรงของผลกระทบ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวภายในเกาะเสม็ดส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					
2. ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเกาะเสม็ดส่งผลกระทบต่อสัตว์ทะเล					
3. ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดส่งผลกระทบต่อทะเลและชายหาด					
4. ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมและปัญหามลภาวะในเกาะเสม็ด					
5. ท่านคิดว่าการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้างมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในเกาะเสม็ด					
6. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในเกาะเสม็ด					
7. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดรายได้และการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชนเสม็ด					

8. ท่านคิดว่ากิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่เสื่อมโทรม					
9. ท่านคิดว่าการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดส่งผลให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่นักท่องเที่ยว					

ตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมของชุมชน

คำชี้แจง : โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรง ตามความจริงมากที่สุด

การมีส่วนร่วมของชุมชน	ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ด					
2. ชุมชนมีส่วนร่วมกันจัดกิจกรรมรักษาสภาพแวดล้อม					
3. ชุมชนรวมกลุ่มกันเป็นผู้นำเที่ยวในเกาะเสม็ด					
4. เกิดการใช้ผลผลิตจากคนในชุมชน เช่น วัตถุดิบอาหาร					

ตอนที่ 6 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ประชากรในชุมชน
“แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี”

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์

เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวบริเวณเกาะเสม็ดสาร การมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณเกาะเสม็ดสาร ปัญหาจากการจัดการต่างๆ และความคิดเห็นของชุมชนเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเลเกาะเสม็ดสารจังหวัดชลบุรี คณะผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านช่วยตอบแบบสัมภาษณ์ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
- การศึกษา
- อาชีพ
- ตำแหน่งงานปัจจุบัน
- อาชีพของท่านเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสารอย่างไร

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสารของภาครัฐ

- ปัจจุบันการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสารมีลักษณะอย่างไร
- ประสิทธิภาพของการจัดการการท่องเที่ยว
  - ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
  - ด้านความสะอาด
  - ด้านกิจกรรม
  - ด้านการบริการ
 ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว
- การท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสารส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ในพื้นที่มาก-น้อยแค่ไหน อย่างไร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชน

- ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมาก-น้อยแค่ไหน อะไรบ้าง
- การประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสารมีอะไรบ้าง ลักษณะเป็นอย่างไร

ตอนที่ 4 ปัญหาจากการท่องเที่ยวเกาะเสมสาร

- ปัญหาด้านการจัดการ
- ปัญหาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว
- ปัญหาด้านกิจกรรม
- ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นของชุมชนเพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสมสาร

- ความคิดเห็นของชุมชนเพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสมสาร

แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ภาครัฐ
“แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี”

วัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์

เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวบริเวณเกาะเสม็ดสาร การมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณเกาะเสม็ดสาร และปัญหาจากการจัดการต่างๆ เพื่อพัฒนาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ดสาร จังหวัดชลบุรี คณะผู้วิจัยจึงขอความร่วมมือจากท่านช่วยตอบแบบสัมภาษณ์ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

- ชื่อ-สกุล ผู้ให้สัมภาษณ์
- การศึกษา
- อาชีพ
- ตำแหน่งงานปัจจุบัน/หน่วยงาน
- อาชีพของท่านเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสารอย่างไร

ตอนที่ 2 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

- การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร มีลักษณะอย่างไร
- มาตรการการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร มีอะไรบ้าง
- ประสิทธิภาพของการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสารมีมากแค่ไหน

ตอนที่ 3 การจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร

- การจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร มีลักษณะอย่างไร
- มีเกณฑ์ในการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร อย่างไรบ้าง
- ประสิทธิภาพของการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ดสาร มีมากแค่ไหน
  - ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
  - ด้านความสะอาด
  - ด้านกิจกรรม
  - ด้านการบริการ

- การท่องเที่ยวเกาะเสม็ดส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ในพื้นที่มาก-น้อยแค่ไหน อย่างไร

ตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของชุมชน

- ภาครัฐมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวมาก-น้อยแค่ไหนอะไรบ้าง
- ภาครัฐมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวมาก-น้อยแค่ไหน อะไรบ้าง

ตอนที่ 5 ปัญหาจากการท่องเที่ยวเกาะเสม็ด

- ปัญหาด้านการจัดการ
- ปัญหาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว
- ปัญหาด้านกิจกรรม
- ปัญหาด้านสภาพแวดล้อมทั่วไป

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ด

- ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐเพื่อพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเกาะเสม็ด

ภาคผนวก จ

หนังสือขอความอนุเคราะห์

สำเนา

ที่ ศธ ๐๕๑๙.๓๙/ ๕๐๓

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขออนุมัติครุภัณฑ์สัมภาระบุคลากรในสังกัดท่านที่มีส่วนจัดการการท่องเที่ยวและทรัพยากร
เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลแสมสาร

ด้วย สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรม
สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดการเรียนการสอนในรายวิชา
นจท ๓๒๒ พื้นฐานการวิจัยด้านการท่องเที่ยว โดยมีอาจารย์ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์ เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ซึ่งได้มอบหมายให้นิสิตทำการศึกษาและลงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลของโครงการวิจัย เรื่อง
แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะแสมสาร จังหวัดชลบุรี นั้น

ในการนี้จึงใคร่ขออนุมัติครุภัณฑ์สัมภาระบุคลากรในสังกัดท่านที่มีส่วนจัดการ
การท่องเที่ยวและทรัพยากร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๓
พฤศจิกายน ๒๕๕๙ โดยมีนางสาวนครา วงษ์สนธิ โทร. ๐๙๐-๕๖๕๔๖๑๖ และนางสาวไรวินท์ สียวัฒนา
นุพงศ์ โทร. ๐๖๑-๘๙๐๖๔๙๐ เป็นนิสิตผู้ประสานงานวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ปรินท์ ชัยวิสุทธานกูร)
คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

โทรศัพท์ ๐ ๒๖๔๙ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๑๓๒๐ โทรสาร ๐ ๒๒๖๐ ๒๙๐๓

สำเนา

ที่ ศธ ๐๕๑๙.๓๙/ ๒๐๒

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ เขตวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม และสัมภาษณ์บุคลากรในสังกัดท่านที่มีส่วนจัดการ
การท่องเที่ยวและทรัพยากร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัย
เรียน ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย

ด้วย สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรม
สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จัดการเรียนการสอนในรายวิชา
นจท ๓๒๒ พื้นฐานการวิจัยด้านการท่องเที่ยว โดยมีอาจารย์ชัยวัชร พรหมจิตติพงศ์ เป็นอาจารย์
ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ซึ่งได้มอบหมายให้นิสิตทำการศึกษาและลงพื้นที่ เพื่อเก็บข้อมูลของโครงการวิจัย เรื่อง
แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวทางทะเล เกาะเสม็ด จังหวัดชลบุรี นั้น

ในการนี้จึงขอความอนุเคราะห์ลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม และสัมภาษณ์บุคลากรในสังกัด
ท่านที่มีส่วนจัดการการท่องเที่ยวและทรัพยากร เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ระหว่างวันที่
๕-๖ และ ๑๒-๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ โดยมีนางสาวนครา วงษ์สนธิ โทร. ๐๙๐-๕๖๕๕๖๑๖ และนางสาว
ไรวินท์ สียวัฒนานุกพงศ์ โทร. ๐๖๑-๘๙๐๖๔๙๐ เป็นนิสิตผู้ประสานงานวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จะขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ปริญทร์ ชัยวิสุทธางกูร)
คณบดีคณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ปฏิบัติการแทน อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
โทรศัพท์ ๐ ๒๖๔๙ ๕๐๐๐ ต่อ ๑๑๓๒๐ โทรสาร ๐ ๒๒๖๐ ๒๙๐๓

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวกนกวรรณ โอภาสวรรัตน์
วันเดือนปีเกิด	30 เมษายน 2539
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	13/22 ซ.หิรัญรุจี แขวงหิรัญรุจี ถนนประชาธิปไตย เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2554	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศึกษานารี
พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน	กำลังศึกษาอยู่ที่ สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวกมลรัตน์ วงศ์แสงทิพย์
วันเดือนปีเกิด	20 ธันวาคม 2538
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	106/13 ซอยเยาวราช5 ถนนตรีมิตร แขวง/เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร 10100
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุหลาบวิทยา
พ.ศ. 2554	กำลังศึกษาอยู่ที่ สาขาานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน	

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวจิรัชฌา งามเลิศนัย
วันเดือนปีเกิด	23 พฤศจิกายน 2538
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	52/26 หมู่1 ถนนเลียบบคลองประปา ตำบลบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี 11140
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเซนต์ฟรังซิสซาเวียร์คอนแวนต์
พ.ศ. 2554	กำลังศึกษาอยู่ที่ สาขาานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน	

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวฐิติทาร์ีย์ จารุเกษตรวิทย์
วันเดือนปีเกิด	9 มิถุนายน 2539
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	175/67 ม.1 เทพารักษ์อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ 10270
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย
พ.ศ.2554	โรงเรียนบางพลีราษฎร์บำรุง
พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน	กำลังศึกษาอยู่ที่ สาขาานวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นายณัฐ จาริยานุกุล
วันเดือนปีเกิด	24 ตุลาคม 2539
สถานที่เกิด	สุราษฎร์ธานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	98/95 ซอยตลาดล่าง 24 ตำบลบางกุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย
พ.ศ.2554	โรงเรียนสุราษฎร์ธานี
พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน	กำลังศึกษาอยู่ที่ สาขาวิศวกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวนครา วงษ์สนิท
วันเดือนปีเกิด	2 กันยายน 2538
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	577/4 ซอยสุขสวัสดิ์38 แขวงบางปะกอก เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร 10140
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2554	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนสตรีวัดระฆัง
พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน	กำลังศึกษาอยู่ที่ สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวภัทราภรณ์ สำเภาเงิน
วันเดือนปีเกิด	5มีนาคม2539
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	239/177 ถนนลาดพร้าว แขวงคลองเจ้าคุณสิงห์ กรุงเทพมหานคร 10310
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม กำลังศึกษาอยู่ที่ สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2554	
พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน	

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวไรวินท์ สียวัฒนานุกพงศ์
วันเดือนปีเกิด	5 พฤษภาคม 2539
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1217/27 อาคาร 13 ปาร์คแลนด์คอนโด กรุงเทพมหานคร 10260
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย
พ.ศ.2554	โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาภาคใต้
พ.ศ. 2557-ปัจจุบัน	กำลังศึกษาอยู่ที่ สาขาบริหารการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ คณะวัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ